

Tribuna școlii

Revistă săptăminală

editată de
Ministerul Educației și Învățământului
și Uniunea Sindicatelor
din Învățământ, Știință și Cultură

Anul IV (XXV) Nr. 133 (1219)

Simbătă 2 martie 1974

12 pagini și suplimentul
„Științe sociale” — 1 leu

CONFERINȚA PE ȚARĂ A CADRELOR DE CONDUCERE DIN UNITĂȚILE AGRICOLE DE STAT ȘI COOPERATISTE

In prezența tovarășului NICOLAE CEAUȘESCU, secretar general al Partidului Comunist Român, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, miercuri, 27 februarie 1974, s-au deschis, la București, lucrările Conferinței pe țară a cadrelor de conducere din unitățile agricole de stat și cooperatiste.

La acest forum reprezentativ al oamenilor muncii de pe ogoare au participat peste 8000 de lucrători din agricultură: președinții cooperativelor agricole de producție, directorii întreprinderilor agricole de stat și ai stațiilor de mecanizare, președinții consiliilor și asociațiilor intercooperatiste, alte cadre de conducere din agricultură, specialiști, țărani, mecanizatori, lucrători frunțași din acest sector.

In cuvîntarea rostită la Conferință, tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU, conducătorul partidului și statului nostru, a evidențiat adâncile prefaceri economice și sociale din ultimul sfert de veac din viața satului românesc și a proiectat — în lumina prevederilor mobilizatoare ale Congresului al X-lea al P.C.R. — perspective largi de dezvoltare a agriculturii și a comunelor țării noastre.

Document de însemnătate istorică, bogat în contribuții teoretice și direcții programatice, cuvîntarea rostită de Secretarul general al partidului nostru intru-nește adeziunea profundă a tuturor educatorilor, a tuturor slujitorilor școlii românești, a întregului popor român.

„Ce meserie știi?”

Meseria — acea „brățară de aur” care innobilează mina ce topește metalul, ce înalță zidurile, face piinea, mina de la strung sau de pe volan — este, de fapt, mai mult decît o podoabă personală, cu rezonanțe și străluciri subiective. Este o avuție dintre cele mai de preț ale societății. O avuție producătoare de bunuri, a căror calitate și cantitate fac — în societatea socialistă — bunăstarea generală.

Este de înțeles, prin urmare, de ce societatea noastră cultivă cu atîta zel dragostea și respectul față de muncă, față de îndeletnicirile direct productive, de ce face să înflorească paleta lor diversă, creînd un vast sistem de pregătire a cadrelor pentru munca productivă. Dealtfel, însuși tineretul aflat pe băncile școlii este astfel educat și pregătit încît, cum spunea tovarășul Nicolae Ceaușescu, „să fie în stare să execute o muncă concretă în societatea socialistă”, fiecare trebuînd „să înțeleagă că nu se pregătește să devină funcționar, ci pentru a contribui la sporirea avuției naționale”.

Spiritul acesta în care sînt crescuți copiii patriei, încă de la grădiniță sau, poate, mai devreme, obligă școala și pe slujitorii ei, îi obligă pe părinți, pe toți educatorii la un efort conjugat. Căci, desigur, împreună vor putea cultiva mai bine acel ales și profund sentiment care îi face pe tînăr dornic să ajute la construcția căminului cultural, la instalarea aparatelor de mass-media în școală, la plivitul cartofilor de pe tarlalele cooperativei.

Copiii — s-a spus de multe ori — trebuie, de mici, obișnuiți cu munca, învățați să se autoservească, să ajute, după puterile lor, pe părinți la efectuarea treburilor casnice, la munca pe ogoare, să participe la activitățile patriotice; în școală, să ajute la efectuarea lucrărilor de gospodărire a internatului, la amenajarea terenurilor de sport și, mai ales, să desfășoare lucrările practice prevăzute de programa școlară la un nivel calitativ superior. Dar, deși în toate acestea este vorba de copii și de aportul lor, răspunderile cele mai mari în acest complex de sar-

cini revin educatorilor — părinților și profesorilor. Pentru că, e limpede: nu copilul este de vină dacă nu știe să facă nimic, dacă nici nu se gîndește măcar că e de datoria lui să-și cumpere rechizitele, să-și îmbrace cărțile, să-și coasă un nasture, sau, poaște, să strîngă masa. Părinții, că nu l-au pus ori nu l-au lăsat să facă niciodată nimic. „Copilul e copil, trebuie să se joace, să se bucure de copilărie — spun unii; noi n-am avut copilărie!” De la această „nevinovată” logică părintească și pînă la mentalitatea de trîntor a copilului lor nu mai este decît un pas. Și poate că acest pas tot nu s-ar face dacă școala, profesorii nu ar trece adeseori destul de ușor peste comoditatea, lentoarea, superficialitatea cu care văd că lucrează unii dintre elevi.

Tot astfel, nu absolventul de școală este vinovat pentru faptul că nu reușește să se încadreze undeva în muncă și nici societatea că nu-i poate oferi ceva pe măsura neștiinței și nepriceperii lui. Părinții, pentru că i-au diformat imaginea despre talentele și aptitudinile lui, despre ceea ce trebuie să însemne viitorul lui. Școala, pentru că nu s-a ocupat din vreme să-l pregătească efectiv în vederea integrării lui rapide în muncă, organizînd cu toată rigoarea activitățile care duc la însușirea deprinderilor și noțiunilor de bază ale unor meserii socialmente necesare. Pentru că dirigintele nu l-a întrebant îndeajuns pe tînărul care se apropie de absolvire: „Tu ce meserie știi?”, „Ce muncă concretă poți să îndeplinești?”, sau măcar: „Ce deprinderi practice ți-ai însușit?”, „Ce poți să faci, dacă nu vei putea urma studiile superioare?”

Și mă gîndesc că, desigur, și aproape de absolvire, aceste întrebări sînt prea tîrzii. Căci dragostea și deprinderile de muncă, priceperile, fie ele și minime, se formează încetul cu încetul, încă de cînd educatoarea i-a pus pe copil să construiască din cuburi o fabrică, un bloc, o școală...

STELA PREDESCU

Sensibilitate pedagogică

Omul de la catedră, cu privirea sa caldă, receptează fiecare gest al copilului, fiecare semn de crispăre pasageră care-l încearcă și intervine prompt pentru a-l readuce integral la activitate. Copiii simt nevoia să fie apreciați, se bucură nespus cînd le sînt recunoscute succesele, oricît de mici ar fi ele. Un bun educator va folosi încurajarea, lauda, recunoașterea meritelor ca pe niște pirghii eficiente în obținerea succeselor pe linie școlară, bucurîndu-se, entuziasmîndu-se de fiecare izbîndă a elevilor săi. Izbînzile produc, la orice vîrstă, satisfacții deconectante, dau noi îmbolduri, inspiră cutezanțe, toate acestea putînd fi puse, cu mare randament, în sprijinul procesului instructiv-educativ.

Cel care dovedește maximă receptivitate la stricta individualitate a elevului și adoptă operativ și oportun măsura cea mai adecvată, de natură să-i asigure afirmarea lui ideală pe linia formativă și informativă, este considerat în optica noastră drept educator care-și îndeplinește misiunea în conformitate cu sensibilitatea pedagogică. Trăsătura aceasta implică, de asemenea, o atenție deosebită asupra modului în care se aplică pedensele sub diferitele lor forme. Pedepsa dată de educator de pe poziția pe care încercăm s-o argumentăm, trebuie să fie atît de bine înteleasă de elev, încît el însuși să poată spune: „Fapta mea impunea o asemenea măsură disciplinară sau chiar mai mare”.

Educator în acest fel, ar fi ideal — și posibil — ca elevul în culpă să fie primul care să informeze pe învățătorul sau dirigintele său despre fapta pe care a comis-o, știînd că acesta va folosi în aprecierea greșelii lui cel mai fin cîntar al dreptății și al înțelegerii umanitare. Elevul să citească în ochii dascălului său, într-o asemenea împrejurare, un regret profund și e determinat să folosească observația în locul laudei, o notă slabă în locul evidențierii. Procedîndu-se în acest mod, nu se va ajunge niciodată la înstrăinarea elevului de profesor, ci va rămîne întotdeauna în apropiere

rea sa, urmîndu-i sfatul și exemplul. Dezlănțuirea unui rechizitoriu verbal violent asupra elevului vinovat nu va avea efectul educativ la înălțimea la care se ridică tonul, ci, în mod paradoxal, asemenea episoade moralizatoare, furtunoase, vor determina pe elev să simtă mai puțin gravitatea abaterii sale, așa după cum un bolnăv va simți mai atenuată senzația dureroasă a înțepăturii injectiei dacă aceasta va fi precedată și sincronizată cu un alt stimul de o intensitate mare.

O nesocotire a cerinței despre care vorbim se vedește și în practica acestor cadre didactice care înțeleg să-și construiască un pedestal de autoritate printr-o atitudine rigidă, de sfidare a elevului, mînuind sistemul de notare ca pe o armă de timorare, căuțînd cu orice preț călcîiul vulnerabil pentru a-și dovedi atotputernicia. La astfel de ore, elevii intră în clasă de-rutați, inhibați de teamă, măcinați de nesiguranța că răspunsurile lor vor fi admise. Într-un astfel de climat, mugurii plăpînzi ai intereselor se ofilesc, iar pasiunile științifice se sting.

Copilul își pierde încrederea în propriile-l forțe, dezarmează de la elanurile lui optimiste, își consideră chiar viața inutilă, fără sens, situația putînd să culmineze cu finaluri tragice.

Cu mult timp în urmă, prin educație se înțelegea și îngrijirea dată unei plante pentru a se dezvolta. Astăzi, educația e apreciată ca o muncă mult mai pretentioasă decît grădiniștii, dar chiar și grădinarul care cultivă flori atît de gingașe, de sensibile la adiere, veghează permanent și cu răbdare și nu le biciuie furtuna care le-ar putea frînge pentru totdeauna.

Sub privirile noastre înfloresc aftea elanuri, atîtea visuri ale elevilor pe care avem datoria să le călăuzim în zborul optimist al afirmării, eu discernămîntul fin al sensibilității pedagogice.

Prof. GH. GEORGESCU
Liceul pedagogic din Rm. Vilcea

VIAȚA SINDICALĂ

Simpozionul „Reconsiderarea raporturilor profesor-elevi, condiție a modernizării procesului de învățămînt“

— Bibliografie selectivă —

Pentru a veni în ajutorul cadrelor didactice care participă cu lucrări la Simpozionul Național pe tema „Reconsiderarea raporturilor profesor-elevi, condiție a modernizării procesului de învățămînt“, publicăm în rindurile ce urmează o listă selectivă de documente și lucrări apărute:

CEAȘESCU, NICOLAE. Cuvîntare la Plenara C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973, cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului. Buc., Edit. politică, 1973. p. 5—23 (broșură); „Tribuna școlii“, 3, nr. 101, 23 iun. 1973, p. 1, 2, 3.

*** Hotărîrea Plenarei C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973, cu privire la dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului în Republica Socialistă România. Buc., Edit. politică, 1973. p. 25—61. (broșură); „Tribuna școlii“, 3, nr. 103, 14 iul. 1973. p. 7—10.

*** Dezvoltarea și perfecționarea învățămîntului. Buc., Edit. politică, 1972. 327 p. (Documente ale Partidului Comunist Român. Culegere sintetică).

NICULESCU-MIZIL, PAUL. Probleme actuale ale dezvoltării și perfecționării învățămîntului. Era socialistă, 53, nr. 18, 1973. p. 16—22.

Cărți

BRUNER, JEROME S. Pentru o teorie a instruirii. În românește de Sandu Lăzărescu. Buc., E.D.P., 1970. 207 p.

CIOCĂRLAN, VASILE CONSTANTIN. Raporturile interpersonale. Eșeu psihosociologic. Buc., Edit. politică, 1973. 215 p.

COSMOVICI, A. Metode pentru cunoașterea personalității cu privire specială la elevi. Buc., E.D.P., 1972. 232 p.

DEBESSE, MAURICE. Psihologia copilului. De la naștere la adolescență. Buc., E.D.P., 1970. 376 p.

DOTTRENS, ROBERT. A educa și a instrui. Traducător: Manolache Andriescu Andriadi. Buc., E.D.P., 1970. 356 p.

DOTTRENS, ROBERT. Institutori de ieri. Educatori mâine. Evoluția școlii primare. Buc., E.D.P., 1971. p. 104—122.

HOLBAN, ION și GUGIUMAN, ANA. Puncte de sprijin în cunoașterea individualității elevilor. Ghid. Buc., E.D.P., 1972. 176 p.

IONESCU, MIRON I. Clasic și modern în organizarea lecției. Cluj, „Dacia“, 1972. 200 p.

POPEANGA, VASILE. Școala și colectivitatea socială. Buc., E.D.P., 1970. p. 220—225.

SÎRBU, ZINA. Din carnetul unui director de liceu. Buc., E.D.P., 1971. p. 118—124.

SKINNER, B. F. Revoluția științifică a învățămîntului. Buc., E.D.P., 1971. 224 p.

ȘCHIOPU, URSULA. Psihologia copilului. Ediția a 2-a revizuită și completată. Buc., E.D.P., 1967. 348 p.

TEODOSIU, DUMITRU. Mai aproape de elevi. Buc., E.D.P., 1972. 192 p.

VINCENT, ROSE. Cunoașterea copilului. Buc., E.D.P., 1972. 312 p.

ZANKOV, L. V. Convorbiri cu învățătorii. (Probleme ale predării la clasele elementare). Buc., E.D.P., 1972. p. 32—59.

ZLATE, M. Psihologia socială a grupurilor școlare. Buc., Edit. politică, 1972. 303 p.

ZLATE, M. Empirie și științific în învățare. Inșușirea conceptelor biologice. Buc., E.D.P., 1973. 280 p.

Studii și articole din cărți și reviste

BUNESCU, VASILE. Raporturile profesor-elevi. „Tribuna școlii“, 3, nr. 92, 21 apr. 1973, p. 3.

CERNICHEVICI, SILVIA. Personalitatea profesorului. În: Fundamentele pedagogice. Vol. 2. Buc., E.D.P., 1970. p. 239—259.

DANCSULY, ANDREI. Relația profesor-elev în perspectiva unei educații moderne. În: Educație și contemporaneitate. Sub redacția: Andrei Dancsuly și Dumitru Salade. Cluj, „Dacia“, 1972. p. 200—214.

DĂSCĂLESCU, ROMEO. Cooperare — metodă de învățămînt în activitățile practice. În: Pregătirea pentru muncă, obiectiv al învățămîntului. Referate și comunicări... Alexandria, 27 iunie 1971. p. 164—165.

DĂSCĂLESCU, ROMEO. Relația profesor-elev. (Ergonomie școlară). Inv. prof. tehn. 12, nr. 2, febr. 1973. p. 35—36.

DUMITRESCU, I. Cunoașterea elevilor — factor important în creșterea eficienței muncii instructiv-educative. În: Sistemul muncii educative în liceu. Sub redacția: P. Bărbulescu, Buc., E.D.P., 1970. p. 271—309.

DIMITRIU, EMILIAN. Considerații asupra cooperării profesor-elev la lecții. Rev. pedagog., 17, nr. 6, iun. 1968. p. 10—17.

CHIVIRIGĂ, LUMINIȚA. „Profesor-elevi“, o relație cu virtuți formative. În: Valori formative ale instruirii. Coordonatori: Luminița Ghivirigă și Ion Gh. Stanciu. Buc., E.D.P., 1971. p. 20—65.

GHIVIRIGĂ, LUMINIȚA. Comportamentul profesorului în condițiile renovării tehnologiei didactice. Rev. pedagog., 21, nr. 11, nov. 1972. p. 56—63.

GHIVIRIGĂ, LUMINIȚA. Comportamentul profesorului la lecție. (Relația educațională). „Tribuna școlii“, 4, nr. 127, 19 ian. 1974, p. 7.

GRIGORIU, BERNARD. Pedagogia nondirectivă. Rev. pedagog., 18, nr. 9, sept. 1969. p. 103—110.

GRIGORIU, BERNARD. Relația pedagogică în accepția pedagogiei nondirective. Rev. pedagog., 21, nr. 11, nov. 1972, p. 78—81.

LOBROT, MICHEL. Relațiile educative în clasă. În: Probleme de pedagogie contemporană, vol. 1. Buc., I.C.P.P.D.—B.C.P., 1970. p. 37—42.

„Revista de pedagogie“

nr.2 (februarie 1974)

Numărul 2 (februarie/1974) al „Revistei de pedagogie“ se deschide cu articole despre perfecționarea procesului de învățămînt: „Integrarea învățămîntului în sistemul educației permanente“, „Relațiile interinstituționale ale școlii“, „Cercetarea educațională și perfecționarea personalului didactic“, „Prospectarea învățămîntului ajutător pe baza eficienței lui actuale“, „Studiul calculului vectorial în gimnaziu și liceu“, „Modalități specifice de desfășurare a lecției moderne de istorie“, „Lecția despre arta scriitorului“, „Cercetarea experimentală agricolă — formă superioară de organizare a activității practice a elevilor din mediul rural“.

Procesului instructiv-educativ în clasele primare îi sint consacrate trei articole: „Prin perfecționarea tehnologiei didactice la evitarea supraincercării elevilor“, „Optimizarea predării istoriei la clasa a IV-a“ și „Dezvoltarea vorbirii în limba română a elevilor de alte naționalități“.

MIHALEVICI, RELY. Implicații psihologice ale relațiilor învățător-școlar mic. Rev. pedagog., 21, nr. 11, nov. 1972. p. 70—77.

MÜLLER, WOLF, HANS-MARTIN. Rezultate ale unor cercetări privind interacțiunea socială dintre profesori și elevi și consecințele acestei interacțiuni. Rev. pedagog., 21, nr. 11, nov. 1972. p. 82—89.

NĂSTĂSESCU-CRUCERU, STELIANA. Influența raporturilor profesor-elev în orientarea școlară și profesională. Orientarea școlară și profesională, nr. 4, 1973. p. 11—18.

*** Opinii asupra căilor de dezvoltare a creativității la școlarii mici. Rev. pedagog., 19, nr. 11, nov. 1970. p. 72—82.

*** Orientări și modalități actuale de perfecționare a procesului de învățămînt. Rev. pedagog., 21, nr. 6, iun. 1972. p. 5; 12—13.

PAUN, EMIL. Relația dintre profesor și elevi în perspectiva sociologică. Rev. pedagog., 21, nr. 11, nov. 1972. p. 49—55.

POP, TRAIAN și POTOLEA, DAN. Contribuții la metodologia cercetării relației profesor-elevi în procesul de învățămînt. Rev. pedagog., 21, nr. 11, nov. 1972. p. 32—48.

POPESCU, TIBERIU. Schema relațiilor profesor-elevi în cercetarea sociologică a lecțiilor. În: Tineretul — factor de schimbare. Buc., Centrul de cercetări pentru problemele tineretului, 1970. p. 109—114.

ROMAN, ION. Profesorul — factor activ al înnoirii sociale. Rev. pedagog., 21, nr. 11, nov. 1972. p. 3—11.

RUSU, CONSTANTIN. Subiect și obiect în cadrul fenomenelor formative. Rev. pedagog., 16, nr. 11, nov. 1967. p. 3—12.

RUSU, CONSTANTIN. Subiectul și obiectul educației. În: Fundamentele pedagogice. Vol. 2. Sub redacția: D. Todoran și G. Văideanu. Buc., E.D.P., 1970, p. 33—47.

ȘAFRAN, O. ș.a. Elevul ca obiect și subiect al educației. Rev. pedagog., 14, nr. 4, apr. 1965. p. 23—41.

STANCIU, ION GH. Relația profesor-elev în lumina noilor obiective ale școlii moderne. Rev. pedagog., 22, nr. 12, dec. 1973. p. 5—9.

ȘTEFĂNESCU, COSTIN. O nouă structură a lecției. „Tribuna școlii“, 3, nr. 82, 10 februarie 1973. p. 3.

TUCIOV-BOGDAN, ANA și POTOLEA, DAN. Relațiile dintre adulți și copii în dobîndirea experienței sociale de către copil. În: Personalitatea copilului. Buc., Edit. politică, 1972. p. 111—136.

TUROVȚEV, A., CHUȘU, M. și BOTA, V. Interacțiunea profesor-elev în procesul de învățămînt. Studia Univ. Babeș-Bolyai, ser. Psihologia-Paedagogia, 1968. p. 45—59.

Intocmită de Lörinez Ștefan, bibliotecar Casa corpului didactic din județul Mureș

CONSULTAȚII

Prof. Moldovan Vasile, Ilva Mică, jud. Bistrița-Năsăud, lucrează la aceeași școală din anul 1961, ca suplinitor pînă la 1 septembrie 1973 și ca titular, de la acea dată, pe o catedră completă de specialitate.

După absolvirea cursurilor universitare fără frecvență și promovarea examenului de diplomă în vara anului 1971, a solicitat inspectoratului școlar rectificarea categoriei de salarizare, pe data de 1 septembrie 1971, de la prof. II cu vechime între 5—10 ani, la prof. cu studii universitare și vechime între 10—15 ani. Ca urmare i-a fost stabilit salariul tarifar de lei 1720, corespunzător unui prof. suplinitor cu studii universitare și o vechime între 5—10 ani (Dispoziția nr. 59 din 14 octombrie 1971). La mai multe solicitări de revizuire a încadrării, i s-a răspuns că nu poate primi altă încadrare pînă după promovarea definitivatului.

— Legislația școlară prevede că personalului didactic care a funcționat ca suplinitor și care este numit titular în învățămînt, i se menține gradația de care a beneficiat la ultima unitate de învățămînt (art. 148 din Regulamentul privind numirea, transferarea și evidența personalului didactic, aprobat prin Ordinul ministrului nr. 12316/1969). Cum la data de 1 septembrie 1973, cînd a fost numit în învățămînt, beneficia de gradația corespunzătoare vechimii între 5—10 ani, cu salariul de 1720 lei și care i-a fost menținută, se pare că încadrarea ar fi legală.

Ținînd, însă, seama de prevederile H.C.M. nr. 2841/1968, anexa 1 A punctul 3 și de Precizările privind aplicarea acestui act normativ punctul 10, potrivit cărora personalul didactic suplinitor beneficiază de salarizarea prevăzută în anexa nr. 1 A la H.C.M. nr. 2841/1968 potrivit condițiilor de studii stabilite pentru funcția didactică indeplinită și stagiului de activitate recunoscut în învățămînt, ca profesor suplinitor avea dreptul la un salariu tarifar lunar de lei 1900, începînd cu data de 1 septembrie 1971.

La data obținerii titularizării în învățămînt, 1 septembrie 1973, la vechimea de 12 ani, dacă ar fi fost salarizat corect ca suplinitor, trebuia încadrat cu 1900 lei lunar, iar ca urmare a H.C.M. nr. 890/1973 privind majorarea salariilor, la 2000 lei, cu dreptul de a-și susține definitivatului după 3 ani și posibilitatea obținerii gradațiilor următoare după promovarea acestui examen. Pentru a intra în posesia acestor drepturi, pe care inspectoratul școlar nu vi le poate achita decît pe baza unei hotărîri a organelor de soluționare a litigiilor de muncă, urmează să vă adresați comisiei de judecată (Codul muncii art. 173 și 176/2).

În susținerea cauzei dv. vă recomandăm să invocați prevederile actelor normative menționate în consultație, anexînd, în copie, actele de studii, de vechime, adresele de răspuns din partea inspectoratului școlar județean, precum și calculul drepturilor neacordate.

Mai mulți profesori (I. V., A. T. M. O., C. O. și I. E. A.), absolvenți de învățămînt superior promoția 1970, fără examen de diplomă, repartizați în învățămînt, ne întreabă ce măsuri legale li se pot aplica dacă nu promovează acest examen în termen.

— Statutul personalului didactic (art. 238) prevede că cei din această situație, dacă nu promovează acest examen în termenul stabilit pentru susținerea lui, pierd calitatea de personal didactic titular. Termenul stabilit pentru susținerea examenului de diplomă a absolvenților repartizați în producție este precizat de art. 14 din Decretul nr. 158/1970 „din la expirarea perioadei de stagiu“, care este de 3 ani pentru învățămînt, potrivit art. 2 și a anexei la decret. În cazul în care vor fi utilizați ca suplinitori, vor fi salarizați ca profesori cu bacalaureat (Ordinul ministrului nr. 1303 din 10 iulie 1972). Pierderea titularizării nu anulează dreptul de a se mai prezenta la examenul de diplomă, în condițiile prevăzute de H.C.M. nr. 2740/1968.

IOAN BADIU

Uneori, „rețetele“ altora mai mult strică

Realizez o lecție modernă, sau o oră de dirigenție deosebită selecționând ceea ce e mai bun din toate metodele și procedeele, promovând noul, rezistând unor tendințe de conservatorism manifestate la cei ce nu se pot dezlipi așa ușor de obișnuințe mai vechi. A promova cu curaj noul înseamnă a nu te lăsa intimidat sau descurajat, chiar dacă va fi cazul să rezisti unor reproșuri și rețete fixe. Aș vrea să flu mai concret. Aveam tocmai inspecție când am scris titlul unei lecții pe tablă, nu la începutul ei, ci la sfârșit, căci titlul respectiv nu era altceva decât concluzia generală descoperită de elevi după cercetarea efectuată în timpul lecției. Persoana care mă asistase, de altfel un inspector foarte delicat, a îndrăznit totuși să-mi spună pe un ton prietenesc, dar cu un fel de nostalgie amestecată cu ironie: „Modernizare, hai așa să-i zicem, dar lecția are și ea niște verigi, iar comunicarea subiectului la coadă e prea...!“ . Am motivat că nu era vorba de comunicare, ci de dobândire și chiar dacă interlocutorul a rămas în continuare neîncrezător, am perseverat totuși în convingerea mea, căci era întemeiată. Sint situații când titlul lecției cuprinde chiar formularea unei concluzii, a unei categorii sau numelui unui fenomen redescoperit de elevi pe baza cercetării efectuate de aceștia. Așa că am procedat bine scriind un asemenea titlu la sfârșit. Aceasta nu înseamnă că la toate lecțiile aș proceda la fel.

Un alt exemplu: Colaborasem în calitate de diriginte cu elevii mei de clasa a V-a la o lecție de analiza muncii și eram fericit de rezultat; vorbisem cu economie, căci copiii se întrecuseră în constatări și propuneri interesante, izvorite în mod concret din activitatea lor. Aceste discuții erau dirijate de mine pe baza unui plan bine formulat. Numai că directorul școlii care asista la acea oră ar fi dorit să realizez o rețetă a domniei-sale: să pornesc de la niște analize făcute de mine pe baza unui plan în care să fi cuprins date extrase din catalog pe obiecte de învățămînt. Am rămas totuși convins că am realizat o lecție foarte bună, pornind nu de la un plan anume făcut cu o analiză care să cuprindă constatările mele, ci de la constatările elevilor, căci ei își analizau propria lor activitate, iar eu, ca diriginte îi ajutam doar să-și treacă în evidență bilanțul muncii lor, mai precis nu le analizam eu munca, ci ei și-o analizau cu simț de răspundere și inițiativă demnă de laudă, iar eu, dirigențele, îi îndrumam, îi învățam cum să contribuie la realizarea lecției. A persevera în căutarea celor mai bune mijloace de activizare a contribuției elevilor la lecție înseamnă a realiza o lecție modernă.

Prof. MILI OPRESCU
Școala generală din comuna Prundeni,
jud. Vilcea

La cercul de aeromodel de la Casa pionierilor din Fetești

Două ipostaze într-o corelare necesară

Plenara C.C. al P.C.R. din aprilie 1966 a hotărât ca învățorii claselor III-IV și profesorii dirigenți ai claselor V-VII să îndeplinească și funcția de comandant-instructor de pionieri, pornindu-se de la faptul că profesorul diriginte are pregătirea corespunzătoare pentru a îndruma activitatea pionierească și se bucură pentru aceasta de prestigiul necesar oricărui conducător. Perioada care a trecut a verificat în practică justetea acestei măsuri și mai mult, a arătat că activitatea profesorului diriginte — comandat instructor de pionieri, pe cit este de frumoasă, pe atit este de complexă și plină de răspundere. Și aceasta pentru că aceeași persoană este chemată să desfășoare, în fond, o muncă educativă, începută la catedră, în orele

de dirigenție și continuată, sub altă formă, prin activitățile pionierești.

Intrebarea care se pune este: toate dirigențele-comandant instructor să desfășoare o activitate educativă bogată, evitind paralelismul și supraincercarea? Răspunsul este, categoric, afirmativ. Atunci, de cine sau de ce depinde?

Pentru că nu se poate trage o linie de delimitare între cele două aspecte ale muncii educative, consider că, pentru dirigențele-comandant instructor, perioada cea mai dificilă este, atunci când preia un nou colectiv, și anume clasa a V-a. Cunoașterea posibilităților și pasiunilor elevilor în clasa a V-a m-au ajutat mult în stabilirea obiectivelor educative și a unui stil de muncă pe o perioadă îndelungată.

Dacă în stabilirea tematicii orelor de dirigenție (deși consult colectivul clasei), inițiativa imi aparține, în alcătuirea programelor de activitate ale detașamentului, aceasta revine pionierilor. Ținând seama că între cele două aspecte ale muncii educative există o corelație și că ele se află permanent în interdependență, că au o problematică proprie, se nuanțează diferit, sint componente ale unui proces unic și continuu, cu o direcție precisă — dezvoltarea armonioasă a elevilor — am căutat să vin cât mai mult în sprijinul colectivului pe care îl conduc, evitând ceea ce este de prisos. Preocuparea mea ca dirigintă, pentru organizarea colectivului clasei și ridicarea calității învățămîntului printr-o serie de acțiuni concrete — este continuată, pe linia activităților pionierești, prin adunări de detașament în care se dezbate tema ca de exemplu: „Cum să îndeplinim legămîntul pionieresc“, „Învățătura — prima îndatorire patriotică a fiecărui pionier“ etc. Excursiile și drumețiile mi-au completat tabloul cunoașterii elevilor mai mult decit în orele de dirigenție.

Formarea convingerilor că orice muncă trebuie făcută cu dragoste și dăruire, că elevii trebuie să muncească astăzi cu gîndul la ceea ce vor fi mîine în societate — obiectiv al muncii dirigențului — a fost urmărit și pe planul activităților pionierești, prin vizite la fabrica „Inox“ sau întîlniri cu elevii Școlii profesionale „Vulcan“.

Pentru educația elevilor în spiritul umanismului socialist, al dragostei și respectului pentru oamenii muncii, al atitudinii pline de soliditate față de cei din jurul nostru, am discutat, la ora de dirigenție, tema „Ce se întîmplă în jurul nostru?“, în urma unei activități pionierești. Cele trei grupe ale detașamentului au făcut o drumeție prin cartiere și pe străzile din jurul locuințelor, observînd ce se întîmplă într-un anumit moment. Micii reporteri au dovedit un spirit de observație nebănuit.

Dirigențele-comandant instructor este, în primul rînd, un coordonator al influențelor educative exercitate asupra clasei sale. Multilateralitatea educației comuniste implică realizarea și menținerea unui echilibru, a unei corelații armonioase între cele două aspecte ale muncii educative, în scopul formării unei personalități, plină de mari răspunderi față de viitor, operă complexă, de durată, care angajează factori multipli. De aceea, fiecare diriginte-comandant instructor are obligația de a urmări, cu multă atenție, cîteva amănunte: orele de dirigenție sau activitățile pionierești să nu poarte pecetea specialității coordonatorului; programele activităților pionierești să fie diversificate în funcție de particularitățile și posibilitățile pionierilor din detașament și să pună accent pe activitatea grupelor care dă prilej fiecărui pionier să se simtă util, să participe în mod activ; să facă nu numai ce știe mai bine, dar să se străduască să fie cit mai variat și mai plăcut.

rămîn fără rezultat. Iată, de pildă, o familie din orașul Babadag, singura dintr-un oraș cu 10 000 de locuitori — nu vrea să-și trimită fiica la școală. Vizitată la domiciliu de nenumerate ori, chemată de conducerea școlii și de consiliul popular, „lămurită“ de zeci de ori, această familie refuză cu încăpăținare și nejustificat trimiterea la cursuri a fetei. Este amendată cu 150 lei. Plătește pe loc jumătate din minimumul amenzii — adică 25 lei. Și cu aceasta s-a încheiat capitolul „măsuri“ — căci amenda rămîne cea mai „drastică“ măsură. Ne întrebăm: nu dă dovadă, în acest caz, legislația noastră de slăbiciune în fața unor asemenea oameni? Aceștia încalcă nejustificat și repetat o lege, beneficiază de drepturile altor legi și plătesc senini încălcarea de lege cu o mică parte din ajutorul dat de stat prin alte legi — 25 lei. Oamenii aceștia sint salariați — în locuri de muncă oarecum favorizate — și o serie de instituții ale statului (consiliul popular, școala, instituțiile și întreprinderile unde lucrează) sint neputincioase în fața lor.

E adevărat că se pot lua și alte măsuri adiacente (unele mai puțin legale), dar de ce să nu avem instrumentul direct și legal de lucru cu care să operăm și noi în deplină siguranță de legalitate?!

De aceea credem că legislația școlară trebuie îmbunătățită în acest sens. Dacă statul cheltuieste pentru școlarizarea unui elev mii de lei într-un an, nu trebuie să lase ca cei care sustrag copiii nevinovați de la școală să plătească doar 25 de lei; căci se ajunge la paradoxala situație ca 25 de lei să anuleze cîteva mii de lei ale statului și să pună sub semnul întrebării viitorul unor copii.

Se crede uneori că legislația socialistă trebuie să prevadă măsuri mai blinde pentru a fi umană. Dar legislația socialistă trebuie să aperse umanismul, și, în consecință, măsurile coercitive, uneori destul de aspre, sint strict necesare, căci ele nu lovesc în om, ci în cel care face rău omului.

Și dacă școlarizarea este o importantă problemă de stat (nu a unui plan pe un an sau pe cinci ani, ci a unui plan al viitorului), legislația trebuie să acorde atenția cuvenită, creîndu-î cadru juridic de îndeplinire deplină.

Prof. GH. DASCĂLU
director al Liceului de cultură generală
din Babadag

Prof. FLORICA NOVICOV
Școala generală nr. 123 din București

De ce numai dirigențele?

Planul de școlarizare al unei unități de învățămînt general-obligatoriu se măsoară doar formal cu o cifră sau alta, aceasta neputîndu-și exprima însă realizarea decit prin cuvîntul „TOȚI elevii“. Indiferent de cifra planului care, ca orice cifră dinainte fixată, cuprinde o anumită probabilitate — o școală nu și-o realizează decit atunci cînd „toți copiii urmează cursurile“. Presupunînd prin absurd, de pildă, că o unitate de învățămînt și-a depășit cifra fixată în planul de școlarizare cu 25% sau chiar cu 100%, în cazul că această unitate — cu sute sau chiar o mie două de elevi — are un singur copil neșcolarizat, se poate spune, pe drept cuvînt, că școala respectivă nu și-a realizat întocmai planul de școlarizare, deși raportează o depășire considerabilă. În problema școlarizării nu există decit un singur procent ce poate fi acceptat — 100% — procent ce nu poate fi considerat bun sau foarte bun, ci pur și simplu firesc, necesar.

Cu toate acestea, se știe că un număr de copii — e adevărat extraordinar de mic, de sute sau chiar de mii de ori mai mic, la nivelul unităților cu asemenea cazuri, decit cei care frecventează cu regularitate școala — nu urmează cursurile. Mai mult decit atît, se cer situații și parasituații cu asemenea elevi, cînd normal ar fi nici să nu se conceapă o atare situație.

Plenara din iunie 1973 a partidului a precizat clar că nici un elev nu mai trebuie pierdut din sistemul învățămîntului (în acest sistem intră și unitățile de învățămînt special).

Școala și familia acoperă cea mai mare parte a sferei responsabilității școlarizării integrale a copiilor.

În laboratorul de fizică

Școala ocupă un loc de seamă, ea fiind vinovată în bună parte de neșcolarizarea unor elevi. Fără să discutăm multiplele cauze ale neșcolarizării — în acest articol interesindu-ne îndeosebi de cei cărora le revine responsabilitatea aducerii la cursuri — menționăm că se mai menține concepția la unii oameni ai școlii după care ei au obligația să predea („cui să predea?“ mai puțin interesează), altcineva avînd obligația să le aducă toți copiii la lecții. Cine este acel „altcineva?“ Toți se uită la diriginte. Și dirigențele se uită neputincios la toți, simțînd totuși o nedreptate, pe care n-o poate exprima lămurit. Chiar unii directori de școli — dintr-o greșită practică menținută nejustificat pînă acum — se adresează dirigențului, făcîndu-l în totalitate responsabil din partea școlii de neșcolarizarea unui elev. Or, școlarizarea se poate realiza numai cu forța colectivului.

De ce fiecare profesor trebuie să considere școlarizarea o problemă de specialitate?

Pentru simplul motiv că elevul vine la școală pentru fiecare profesor și obiect, nu doar pentru dirigenție (unde nici măcar nu i se pune notă). Și-atunci de ce nu toți profesorii să aibă obligația de a-l determina, în cazul neparticipării, să vină la școală? Se presupune că, dacă un elev lipsește doar la un obiect, profesorul respectiv să anunțe pe diriginte și-atît. Și iată cum, dirigențele se transformă, dintr-un conducător al procesului de formare a unui colectiv de elevi, într-un oficiu de primire a reclamațiilor de la toți. De aducerea la cursuri a unui elev răspunde nu doar dirigențele, ci toți — dar absolut toți profesorii clasei respective, e adevărat coordonați în general de diriginte. A fi coordonat de diriginte nu înseamnă însă a aștepta permanent impulsul acestuia. Revenînd la cazul de mai sus, subliniem că absența de la o anumită oră a unui elev este în primul rînd problema profesorului care predă acea oră, întrucît, în măsură mai mare sau mai mică, el, profesorul, este vinovat că elevul lipsește numai de la ora sa. Dacă cei 10—12 profesori ai unei clase, coordonați sau necoordonați întotdeauna de diriginte, își vor uni eforturile, peste 90% din cazurile dificile școlarizării vor fi rezolvate. Cazurile cele mai grele rămîn, cum e normal, în seama directorului.

Se întîmplă însă ca rezistența ire-sponsabilă a unor părinți să fie atît de mare încît măsurile obișnuite, legale,

VĂ PROPUNEM:

Șapte jocuri didactice, originale, pentru dezvoltarea vorbirii

În ansamblul preocupărilor noastre pentru perfecționarea formelor de activitate cu preșcolarii se înscrie și aceea referitoare la ridicarea eficienței jocului didactic. Știind că, datorită structurii sale, jocul didactic contribuie la realizarea cu randament sporit a sarcinilor instructiv-educative, colectivul grădiniței (experimentale) a **Combinatului de confecții și tricotațe din București**, colectiv îndrumat de mine, este antrenat permanent în munca de elaborare de noi variante ale jocurilor didactice cunoscute, ca și de crearea altora noi.

Prezentăm câteva jocuri didactice practicate în grădinița noastră, prin conținutul cărora am apropiat copiii de realitate, iar prin regulile și elementele lor am reușit să imprimăm un adevărat caracter de joc acestei forme specifice de activitate. Totodată, am urmărit ca, în desfășurarea lui, jocul să cuprindă câteva etape distincte, care să ceară copiilor realizarea sarcinii didactice, mereu în forme noi, fapt care menține interesul lor pentru joc pe tot parcursul activității și realizarea scopului propus la un nivel superior.

„Coșulețe!”

(Grupa mare)

Scop: precizarea denumirii dimensiunilor obiectivelor: lung-scurt; lat-îngust; gros-subțire; mare-mijlociucmic. Dezvoltarea spiritului de observație, a analizatorilor tactil, auditiv, vizual. Activizarea vocabularului prin folosirea acestor denumiri.

Sarcina didactică: recunoașterea și denumirea dimensiunilor obiectelor, diferențierea și clasificarea lor.

Elemente de joc: surpriză, întrecere, ghicire, mișcare.

Reguli: copiii acționează numai la semnalul educatoarei și răspunde copilul care a terminat primul.

Material: pentru copii — panglicuțe late și înguste din hirtie glasă, diferite colorate; bețișoare groase și subțiri, lungi și scurte de diferite culori; jetoane cu mere mari, mijlocii, mici. Pentru educatoare: Scufița Roșie, un coșuleț cu material la fel cu al copiilor și 4 păpuși mari.

Desfășurare: a) Fiecare copil alege obiectele cu dimensiunile cerute de educatoare și le denumește; b) La semnal, se grupează obiectele la mijlocul mesei; primul care termină de clasificat denumește obiectele și dimensiunile lor; c) Întrecere pe grupe: grupa care lucrează mai repede și bine primește puncte roșii pe grafic; d) La semnal, copiii aleg obiectul de aceeași dimensiune cu al educatoarei și îl oferă păpușii care strânge obiectele de dimensiunea respectivă; e) Se ascunde o păpușă; copiii ghicesc dimensiunea ascunsă).

„Ce jeton ai?”

(Grupa mijlocie)

Scop: fixarea reprezentărilor cu privire la formele geometrice: rotund, pătrat. Verificarea culorilor cunoscute: roșu, galben, albastru, verde. Dezvoltarea percepțiilor vizuale, a atenției, a spiritului de observație. Activizarea cuvintelor care denumesc aceste forme și culori.

Sarcina didactică: recunoaștere, denumire, grupare.

Reguli: La semnalul educatoarei, copiii caută jetoanele cu aceeași formă și culoare cu al ei. Numai copiii care au

„Florile” grădiniței.

jetonul respectiv denumesc forma și culoarea. Se duc jetoanele la locul indicat de aceeași formă și culoare. Se grupează jetoanele la forma respectivă care se află așezată în clasă.

Elemente de joc: surpriză, mișcare, ridicare în picioare, bătaie din palme, în trecere.

Material: pentru fiecare copil câte două jetoane cu cercuri și pătrate de culoare roșie și verde sau galbenă și albastră.

Desfășurare: a) Educatoarea denumește forma pătrată fiind nouă și anunță jocul: Ce jeton ai?; b) La indicația verbală a educatoarei, copiii arată pe rând jetoanele de formă pătrată și rotundă, apoi le denumesc; c) La cererea educatoarei, exprimată prin ridicarea unui jeton de o anumită formă și culoare, copiii răspund prin acțiune, arătând și ei jetoanele indicate, apoi îl denumesc; d) Se continuă în același fel, schimbând materialul între copii, pentru a avea toți toate formele și toate culorile; e) Copiii grupează jetoanele în dreptul modelelor de la tablă; f) Copiii grupează jetoanele în dreptul jucăriilor care au aceeași formă.

„Știi cind?”

Joc didactic pentru formarea reprezentărilor de timp (grupa mijlocie)

Scop: fixarea reprezentărilor de timp (dimineața, prinz, seară). Dezvoltarea spiritului de observație, a atenției, a puterii de analiză. Exprimarea corectă din punct de vedere gramatical, formarea de propoziții scurte. Educarea cinstei, fixarea deprinderilor igienice și de viață civilizată, a deprinderilor de muncă.

Sarcina didactică: descriere, denumirea momentelor zilei. Gruparea ilustrațiilor în jurul planșelor. Imitarea acțiunilor din imagine.

Elemente de joc: autoservirea cu plicuri, deschiderea autocușului, aplauze, scandarea în cor „Ai știut cind se întâmplă”, mișcare și imitarea acțiunilor.

Reguli: Donald conduce jocul și copiii acționează la semnalele lui. Se scandează numai după un răspuns corect. Se imită acțiunile la cererea lui Donald.

Material: rățoiul Donald, trei planșe de 70/70 cm, reprezentând acțiuni specifice pentru dimineață, prinz, seară. În partea de jos a planșelor sunt prevăzute buzunare pentru jetoane. Pentru fiecare copil un plic cu jetoane de mărimea unei cărți poștale, pe care sunt desenate acțiuni simple și expresiv redată, acțiuni pe care le îndeplinește copilul în diferite momente din zi, la grădiniță sau acasă: înviorarea la grădiniță, spălatul, pieptănatul, igiena gurii, baia generală; copilul își face patul, șterge praful de pe flori și le udă; copiii pun masa de prinz etc.

Desfășurare: a) Fiecare copil ia un plic și ocupă loc pe scaunul în fața celor trei planșe. La semnal, toți copiii scot din plicuri imaginile, le cercetează, după care le pun pe masă cu imaginile în jos. Copilul care este chemat de Donald descrie imaginea, precizând în care moment din zi se întâmplă, o arată copiilor, merge la unul din cele trei tablouri și introduce imaginea în buzunar (acolo unde se potrivește). Restul copiilor sunt atenți și urmăresc dacă colegul lor așază imaginea la locul potrivit. Dacă procedează corect, copiii scandează în cor „Ai știut cind se întâmplă”. Scandarea se face silabisind și însoțită de bătaie ritmate din palme, după care se aplaudă. Se imită acțiunea respectivă. Dacă cineva greșește, un alt copil care se oferă va așeza imaginea unde se potrivește; b)

Copiii care nu au descris încă imaginile sînt chemați să se grupeze în jurul tablourilor cu aspecte specifice dimineții, prînzului, serii. Fiecare copil arată imaginea, o descrie și o pune în buzunar, se scandează, se imită acțiunile. Se procedează în felul acesta cu toate tablourile.

„Cumpărăm și trimitem felicitări (sau ilustrate)”

(Grupa mare)

Scop: fixarea cunoștințelor despre aspectele prezentate în felicitări (ilustrate); exersarea copiilor în direcția formulării corecte a propozițiilor din punct de vedere gramatical; dezvoltarea spiritului de observație și a puterii de analiză; educarea sentimentelor estetice; cunoașterea condițiilor de expediție a plicurilor.

Sarcina didactică: descrierea elementelor principale din ilustrată care subliniază specificul fiecăreia și prin care se deosebește de celelalte; recunoaștere, imitare.

Elemente de joc: interpretarea rolurilor de cumpărător și vânzător; introducerea felicitării în plic, timbrarea, punerea ei în cutia poștală, scandarea în cor, aplauze.

Reguli: alegerea interpretelor de către ursuleț; fiecare copil va trece pe rând prin aceste roluri; vânzătorul eliberează felicitarea numai după ce o recunoaște, pe baza descrierii cumpărătorului; dacă vânzătorul nu ghicește, îl ajută copiii; cumpărătorul care denumește sau arată ilustrata înainte de a o descrie, iese o tură din joc; vânzătorul care nu ghicește iese o tură din joc; se scandează în cor, după fiecare trimiteră la poștă, fie numele celui care a trimis, fie denumirea unui aspect specific din ilustrata aleasă, la propunerea copiilor; educatoarea scrie adresa pe plic; copiii lipesc singuri timbrele pe plic.

Material: felicitări sau ilustrate de mărimea unei cărți poștale, colorate, cu aspecte și acțiuni caracteristice temei alese, timbre, plicuri. Un suport cu posibilități variate de prezentare a felicitărilor ca la librărie. Un ursuleț (sau alt personaj), o cutie pentru scrisori.

Desfășurare: a) Cumpărarea felicitărilor din magazin, introducerea în plicuri și punerea la cutie; b) Timbrarea plicurilor aduse înapoi de către ursuleț (fie timbre ardevărate, fie desenate de copii); c) Expedierea lor.

Acest joc se poate organiza de mai multe ori, de fiecare dată avînd alt conținut; aspecte caracteristice Anului Nou, anotimpurilor; ziua Mamei; frumusețile și bogățiile patriei; ziua Copilului ș.a. Acest joc, ca și următoarele trei jocuri, se organizează cu întreaga grupă de copii sau pe grupe restrînse.

„Ce felicitare am primit?”

(Grupa mare)

Scopul și sarcina didactică: identice cu ale jocului precedent.

Elemente de joc: recunoașterea persoanei fiecărui copil după descrierea făcută de poștaş; scandarea unor versuri sau propoziții adecvate conținutului fiecărei felicitări sau comportării fiecărui copil.

Reguli: poștaşul anunță cui aparține plicul, nu pronunțînd numele copilului, ci făcînd o scurtă caracterizare a lui (înfățișare, comportare, rezultate în joc și activități); recunoscîndu-se în descrierea făcută de poștaş, copilul vizat se ridică în picioare și spune „a mea este felicitarea”, o ia, deschide plicul și apoi descrie conținutul; copiii aprobă sau dezaprobă descrierea făcută; scandarea în cor se face numai după o descriere corectă.

Material: un poștaş (jucărie) cu o geantă și, în ea, plicuri cu felicitări (sau vederi) al căror conținut îl stabilește educatoarea.

Desfășurare: a) Felicitarea primită și descrisă de copil este așezată pe un panou; scandarea în cor; b) Se ascund una sau mai multe felicitări și copiii ghicesc; c) Se schimbă locul citorva felicitări și copiii ghicesc; d) Fiecare co-

pil are în mînă felicitarea primită; se cere gruparea copiilor care au felicitări asemănătoare în conținut; e) se aduc la panou pe rînd felicitările care se pot grupa după anumite criterii (culoare, acțiuni, conținut).

„Mărțișorul meu”

(Grupa mare)

Scop: verificarea cunoștințelor despre caracteristicile obiectelor prezentate sub forma mărțișoarelor; dezvoltarea spiritului de observație, a puterii de analiză; dezvoltarea vorbirii corecte în propoziții.

Sarcina didactică: descrierea caracteristicilor, recunoașterea mărțișorului după descrierea făcută; denumirea mărțișorului de către vânzător.

Elemente de joc: Trecerea Babei Dochii de la un copil la altul; interpretarea rolurilor de vânzător și cumpărător; scandarea în cor a glasului animalelor sau a sunetelor specifice; aplauze.

Reguli: Oprirea Babei Dochii, la semnal, desemnează pe interpreți; cel care oprește denumind mai întîi mărțișorul ales, iese o tură din joc; scandarea în cor se face numai după ce se reușește cumpărarea unui mărțișor.

Material: un panou cu mărțișoare mari, diferite unul de altul (culoare, mișcare, acțiune ș.a.) Păpușă — Baba Dochia.

Desfășurare: a) Cumpărarea mărțișoarelor; b) Gruparea mărțișoarelor în forme variate după criterii comune citorva din ele.

Un joc asemănător se poate organiza chiar în ziua de 1 martie, „Ce știi să spui despre mărțișorul tău”, cînd fiecare copil are prilejul să vorbească despre darurile primite. Starea emoțională deosebită pe care o trăiesc copiii în această zi este o condiție în plus pentru stimularea gîndirii și vorbirii lor.

„Magazinul de artizanat”

Joc didactic pentru cunoașterea specificului acestuia (Grupa mare)

Scop: cunoașterea obiectelor care sînt vînd într-un magazin de artizanat denumire și unele amănunte referitoare la modele, culori, întrebuintare, materialul din care sînt lucrate. Educarea spiritului de observație, a puterii de analiză și de comparație, a dragostei pentru obiectele de artă populară, a gustului pentru frumos. Îmbogățirea vocabularului cu cuvintele: maramă, ieploșcă, quier, model național, străchină.

Sarcina didactică: denumire, descriere, recunoaștere.

Elemente de joc: trecerea fluerului de la un copil la altul, ascundere, găsire, ghicire, imitare.

Reguli: interpreții sînt desemnați prin oprirea fluerului la semnal; imitarea acțiunilor efectuate cu aceste obiecte la semnal.

Material: obiecte de artizanat în 3-4 exemplare, fiecare deosebindu-se între ele prin culori și modele diferite, mărime (păpuși în costume naționale, covoare, fețe de masă, marame, ii, fluiere, ploșcă, vase, străchini, linguri, briie, fote etc.).

Desfășurare: a) Educatoarea propune cumpărarea cite unui exemplar din exponatele prezente, ajutîndu-i pe copii, să le denumească, să le observe și să imite acțiunile; b) După descrierea educatoarei, copiii ghicesc despre ce obiect este vorba; c) Copiii descriu și ghicesc; d) Ascunderea unor obiecte, denumirea și găsirea lor; e) Aranjarea în clasă a unui colț de artizanat cu obiectele din magazin.

FLORICA ANDREESCU
lector la Institutul central de perfecționare a personalului didactic din București

*) Jocul didactic „Coșulețe!” este creat de Vasilica Trifu, educatoare, jocul „Ce jeton ai?” de Paula Popescu, educatoare; jocul „Știi cind?” de Elena Roman, director; jocurile „Cumpărăm și trimitem felicitări (sau ilustrate)”, „Ce felicitare am primit”, „Mărțișorul meu” și „Magazinul de artizanat” de Florica Andreescu.

Valoarea instructiv-educativă a lecțiilor de dezvoltare a vorbirii la clasa I

În cadrul orelor afectate dezvoltării vorbirii, am urmărit însușirea de către elevi a unor noi cunoștințe, îmbogățirea și consolidarea vocabularului. De aceea, în desfășurarea exercițiilor de dezvoltare a vorbirii, am acordat o grijă deosebită educării proceselor de cunoaștere a elevilor: memorie, atenție, imaginație, precum și formării deprinderilor de muncă în colectiv. Deoarece, conținutul de idei al temelor abordate în cadrul lecțiilor de dezvoltare a vorbirii, contribuie la educarea estetică și etică a copiilor, am urmărit ca prin memorarea poeziilor elevii să-și lărgească, treptat, orizontul de cunoaștere, să-și îmbogățească reprezentările despre obiecte și fenomene și să-și dezvolte o gamă bogată de sentimente moral-sociale ca: dragostea față de patrie și popor („Colț de țară minunată” de M. Negulescu); dragostea față de muncă („Zidarul” de Nina Cassian), dragostea față de natura patriei („Somnoroase păsărele” de M. Eminescu), dragostea față de părinți („Tatăl meu” de V. Porumbacu, „Mama mea” de V. Anişteanu).

În lecții, am acordat o deosebită importanță apropierea copiilor de frumusețea limbii noastre. Deși unele poezii au fost scrise cu cuvinte obișnuite, simple, am descoperit cu elevii sensul nou pe care-l capătă acestea în context, desprinzând perspectiva înțelegerii oricărei imagini artistice create cu ajutorul cuvintelor. De exemplu, din poezia „Patria” de R. Mureșan, am desprins o largă posibilitate de a trezi în mintea copiilor imaginea vie a acesteia.

Din cuprinsul poeziilor recomandate de programă copiii își însușesc cuvinte și expresii mai puțin utilizate în vorbirea lor cum ar fi: „schele”, „oștiri de grine”, „străjuite în uzină”, „alb halat” (din poezia „Tatăl meu”); „norii s-au răzbunat”, „stau grămadă”, „năvalnic vuet”, „adunătură” (din poezia „Iarna pe uliță”) etc. În același timp, poezia îi emoționează, le dezvoltă percepția estetică, judecățile, sentimentele și le stimulează gândirea creatoare.

Prin conținutul lor, povestirile dau elevilor cunoștințe privitoare la cele mai variate aspecte de viață și domenii de activitate, îi familiarizează cu natura înconjurătoare. Apreciez că, prin varietatea și bogăția ideilor pe care le cuprind, dar mai ales prin felul în care scriitorul și apoi învățătorul reușesc să le prezinte, să-l emoționeze și să-l convirgă pe ascultător, povestirile contribuie la cunoașterea mai adâncă a vieții, a adevărului. În lectură am urmărit valoarea etică a povestirilor în formarea unor trăsături pozitive de viață și caracter la elevi.

În cadrul lecției: „Capra cu trei iezi”, am observat cu cită satisfacție au privit copiii atitudinea de răzbunare a caprei asupra lupului. Mai mulți copii au afirmat, fără să fie întrebați, „bine i-a făcut” și au răsuflat ușurați. Copiii au știut să distingă binele de rău și să ia atitudine corespunzătoare față de fiecare personaj al povestirii. Ceea ce am remarcat în cadrul orelor de povestire este faptul că aproape toți copiii sînt atenți, așteaptă cu nerăbdare sfîrșitul ei și apoi participă la discuții cu multă pasiune.

Pentru a controla măsura în care sînt atenți, într-o oră, avînd ca temă o povestire, am început să expun conținutul ei și pe la jumătate m-am oprit.

Elevii au așteptat să reînceapă povestirea, dar văzînd ezitarea mea au întrebat: „Și ce s-a întîmplat mai departe?”

Școlarul mic ascultă cu plăcere basme și povestiri, nu numai din cauza curiozității sale foarte dezvoltate, ci și pentru că acestea îi stimulează imaginația, îi măresc impresionabilitatea, îi satisfac interesul pentru tot ce există și ar putea exista pe lume. Dar, este necesar ca imaginația micului școlar să fie dirijată de către învățător. Am observat că unii școlari mici au tendința de a fabula în relațiile cu cei din jur. Lăudăroșenia și minciuna, aceste trăsături negative de caracter, întrefi-nute prin intermediul imaginației elevilor, pot fi descoperite la timp și înlăturate prin mijloacele instructiv-educative folosite în oră de dezvoltarea vorbirii cu ajutorul jocului didactic.

Prin conținutul său, jocul didactic rezolvă o mare parte din problemele educației intelectuale, contribuie la precizarea, consolidarea, adîncirea, sistematizarea și verificarea cunoștințelor.

Valoarea jocului didactic nu se restringe numai la rezolvarea unor probleme legate de instrucție, la stimularea și dezvoltarea limbajului și tuturor proceselor psihice (jocurile „Spune cum face?” sau „Bine face așa?”, contribuie la dezvoltarea sensibilității auditive), la educarea calităților memoriei (jocurile: „Ce s-a schimbat?” și „Ghi-cește ce lipsește” solicită pe copii să rețină felul obiectelor și așezarea lor pentru a putea apoi arăta modificarea făcută de conducătorul jocului), dar solicită în mare măsură activitatea gîndirii, stimulează cinstea, răbdarea, spiritul critic și autocritic, stăpînirea de sine a elevilor. În joc, copilul este obligat să respecte inițiativa colegilor, să le aprecieze munca, să le recunoască meritele, să respecte regulile jocului.

După o lecție de dezvoltarea vorbirii, avînd ca temă jocul didactic „Oglinda fermecată”, copiii au fost așa de entuziasmați, încît ar fi vrut să mai stea în clasă încă o oră, două și să repovestească după imaginile ascunse în spatele oglinzii.

Inv. IOANA CRISTACHE
Școala generală din Mănești,
jud. Dimbovița

Dezbateri asupra programelor și manualelor pentru clasele I-IV

În numărul precedent al revistei noastre („Tribuna școlii” nr. 132 din 23 februarie 1974), am publicat, în încheierea dezbaterii asupra programelor și manualelor pentru clasele I-IV fragmente din scrisorile participanților la această amplă acțiune de perfecționare a conținutului școlii generale și concluziile redacției. Din momentul încheierii ediției revistei din săptămîna precedentă și pînă în prezent, am mai primit încă 62 de scrisori, cuprînzînd puncte de vedere pe marginea temei puse în dezbateri. Publicînd lista colegilor, care semnează aceste scrisori și mulțumindu-le călduros pentru colaborare, le comunicăm că ele au fost înaintate Direcției învățămîntului preșcolar și general obligatoriu din Ministerul Educației și Învățămîntului. În același timp, îi informăm pe colegii, care doresc să formuleze propuneri cu privire la programele și manualele pentru clasele I-IV, să adreseze direct scrisorile lor Direcției învățămîntului preșcolar și general obligatoriu din Ministerul Educației și Învățămîntului (Str. Nufierilor nr. 30, sectorul 7).

Inv. Constantin Rotaru, Școala generală din Cumpătura, județul Suceava; inv. Sabina Fărășescu și inv. Ioana Vălan, Liceul nr. 2 din Reșița; inv. Eugenia Mocanu, Școala generală din Căscioarele, jud. Ilfov; inv. Paul Laurian, inv. Elena Olaru, inv. Angela Ardelean, inv. Gavril Habor și inv. Valeria Cătineanu, Liceul de cultură generală nr. 2 din Luduș; inv. Matilda Wolf și un grup de învățători de la Școala generală nr. 3 din Sighișoara; inv. Clemansa Mihalache, Școala gene-

Predarea numerației în cercul 1—1000

Pe baza experienței de peste 20 de ani pe care o am în învățămînt, am descoperit, în timpul activității la clasă, un tabel cu numerația de la 1—1000, aparținînd sistemului învățării programate structurale. Discuțînd cu elevii, observîndu-i, am constatat că unii dintre ei — cei care au frecventat grădinița — cunosc componența numerelor și așezarea lor în siruri naturale pînă la 10. De aceea, m-am gîndit că este bine să lucrez cu elevii mei din clasa I — seria de 7 ani — la întocmirea tabelului, pe baza căruia să predau numerația în cercul 1—1000. Acest tabel l-am continuat și în clasa a II-a, la explicarea formării numerelor de la 1—1000. În dispunerea numerelor din tabel am urmărit ca pe orizontală să fie date numerele, grupate de la 1—10, pe unități (primul rînd de zece unități). Am continuat cu numerele formate din zeci și unități, așezîndu-le corespunzător sub primele zece unități, astfel ca ele să crească din unu în unu, pe orizontală. Pe verticală, am grupat unitățile sub unități, zecile sub zeci și sutele sub sute, pînă la 1000. Astfel, pe orizontală numerele au crescut din unu în unu pînă la zeci întregi, iar pe verticală au crescut din 10 în 10. La al zecelea rînd, numerele pe verticală au crescut din sută în sută, iar pe orizontală aceleași rînduri au format numere din sute și unități. În felul acesta, elevii au avut dată formarea numerelor din sute și zeci, sute și unități, zeci și unități.

Am lucrat cu ei o săptămîna, cerîndu-le să-mi arate pe tabelul propriu cum cresc numerele pe verticală, începînd de la o unitate oarecare din primele zece unități. Altor elevi le-am cerut să-mi citească în tabel, pe orizontală, numerele de la 101—109 sau 501—509 etc. Am observat că acest tabel a dat posibilitatea elevilor să aibă o privire de ansamblu asupra numerelor și a contribuit la formarea unor noțiuni clare și precise de scrierea și așezarea a numerelor formate din sute și zeci, sute și unități, sau sute, zeci și unități, de efectuare a diferitelor tipuri de operații aritmetice.

Elevii au fost în măsură să sintetizeze operațiile de adunare și scădere cu aceste numere, fără să întîmpine greutăți la scrierea numerelor.

Pe această bază, în trimestrul doi al anului școlar, elevii au rezolvat cu ușurință exercițiile capitolului „Cele patru operații de la 1—1000” cîștigînd timp. Acest lucru ne-a permis să rezolvăm diferite tipuri de adunări și

scăderi cu trecere și fără trecere peste ordine de la 1—1000. Am dat elevilor lucrări de perspicacitate și ei le-au rezolvat pe loc.

Încercînd să dezvolt gîndirea creatoare a elevilor i-am determinat să rezolve exerciții cu numere compuse și să alcătuiască singuri probleme. Pentru înțelegerea de către elevi a problemelor, cu adunări și scăderi ale numerelor pînă la 10, am desenat mulțimi de animale diferite, la care am adăugat sau am scăzut altele, dînd posibilitatea copiilor să povestească ce vîd în planșele respective, deci să compună probleme și să-și pună singuri întrebări. Procedînd astfel am reușit ca elevii să rezolve cu ușurință probleme cu 3—5 operații, după manual sau create de ei. În principiu, alcătuiam probleme despre animale. Elevii mei credeau că sînt povești. Observînd că le îndrăgesc le-am predat pe baza lor noțiunea de „problemă”, încă din clasa I. La predarea înmulțirii și împărțirii numerelor plecînd de la numărarea din 2 în 2; din 3 în 3; din 4 în 4 etc., le-am explicat, de pildă, elevilor că numerele care se împart la opt, se mai pot împărți la patru și la doi — cele care cresc din opt în opt. Așezînd deîmpărțitul, de exemplu: 48 încercuit și împărțitorul pe verticală, iar citul pe orizontală, lîngă deîmpărțit, elevii au avut posibilitatea să constate că, într-adevăr cînd împărțitorul se micșorează de un număr de ori, citul va crește de acel număr de ori, față de citul obținut anterior și, totodată, aceasta le-a permis să rezolve operații complexe prevăzute în programa claselor II—IV.

Încă din clasa întâi am organizat un mic concurs, la care au participat 20 de elevi din clasa I, care au rezolvat 20 de exerciții cu adunări și scăderi și au format 5 tipuri de probleme cu variantele lor, cu numere pînă la 20. Pentru rezolvarea unei probleme, am dat elevilor un exercițiu combinat cu adunare și scădere, cerîndu-le să compună singuri probleme, să recunoască tipul de exercițiu și să rezolve problema cu plan și operații. Lucrările elevilor au fost notate cu puncte pînă la 20. Majoritatea au intrunit punctajul între 10—20.

Rezultatele lor mă determină să consider că învățarea programată structurală, aplicată de obicei la gramatică, poate fi folosită cu succes și la aritmetică.

Inv. ILEANA CORBU
Școala generală nr. 6 din Turda

denie, Școala generală nr. 2 din Tîrănești, jud. Galați; prof. Micu Augustin și învățătorii de la Liceul de cultură generală nr. 1 din Luduș; inv. Alexandrina Radu, Școala generală nr. 10 din Botoșani; inv. Sevastița Popescu, Școala generală din Drăghinești, jud. Teleorman; inv. Ștefan Ștefan, Școala generală din Zău de Cîmpie, jud. Mureș; inv. Elena Bulete, Școala generală nr. 8 din Huși; inv. Ioan V. Lupu din Cîmpulung Moldovenesc; inv. Cornelia Ivanov, Liceul pedagogic „Iosif Vulcan” din Oradea; inv. Maria Iacob Vatmanu, Școala generală din Mihăilești, jud. Botoșani; inv. Irina Păunescu, Școala generală nr. 4 din Pucioasa, jud. Dimbovița; inv. Maria Comșa din Sibiu; inv. Maria Sălcudean, Școala generală nr. 16 din Tîrgu Mureș; inv. Nicolae Pienar, Școala generală din Vințu de Jos, jud. Alba; inv. Maria Vlăcea, Viorica Giurgiu și inv. Nicolae Sălcudean, Liceul „Al Papiu Ilarian” din Tîrgu Mureș; inv. e-merit Ion Oncioliu, Școala generală din Copăceni, jud. Dimbovița; institutor Ion Pătru, Liceul pedagogic din Cîmpulung și inv. Cornelia Popescu, Școala generală nr. 5 din Cîmpulung, jud. Argeș; inv. Nicolae Schauer mann, Școala generală din Lovrin, jud. Timiș; inv. Letiția Panea, inv. Ioan Onișor și inv. Letiția Ușiu, Școala generală din Luduș-Gheja, jud. Mureș; inv. Ștefan Tîrigan, Școala generală din Straja, jud. Suceava; inv. Ion Tăpuleasa, Școala generală din Piraie, jud. Suceava; inv. Lucia Stoian, Școala generală din Măcieșu de Jos, jud. Dolj; inv. Vasile Stana, Școala generală din Tulcuțești, jud. Galați; inv. Veneția Mureșan, inv. Floarea Chelărescu, inv. Elisabeta Drăgan, inv. Lucreția Mihalte, de la Liceul „Bolyai Farkas” din Tîrgu Mureș; inv. Ioan Bistrean, Școala generală Jupa, jud. Caraș-Severin; inv. Marița Ovi-

Acțiuni hotărâte în sectorul VI din Capitală

În sectorul 6 al municipiului București au avut loc, în ultimul timp, două schimburi de experiență între directorii de școli și comandanții de unități de pionieri având ca teme: „Preocuparea conducerilor de școli, a colectivelor didactice și a organizațiilor de pionieri și U.T.C. pentru ridicarea nivelului la învățatură al elevilor” și „Metode și procedee pentru îmbunătățirea situației la învățatură a elevilor din clasele de recuperare și clasele diferențiate”.

Referatele prezentate de directorii școlilor 122, 143 și 127, dezbaterile deosebit de interesante și utile pe marginea acestora, activitățile demonstrative, au urmărit, pornind de la practica școlară, să reliefeze cauzele care determină insuccesul școlar și modalitățile prin care acesta poate fi prevenit și înlăturat, asigurând elevilor o pregătire temeinică.

O viziune largă asupra eșecului

În cadrul dezbaterilor, s-a reliefat ideea că insuccesul școlar nu trebuie limitat numai la tipurile fundamentale ale acestuia: a) abandonul școlar, b) repetenția și c) rămânerea în urmă la învățatură (corigența), ci trebuie privit într-o viziune mai largă, în sensul că la ultimul tip de eșec școlar se cere să fie luată în considerare și elevii cu numeroase goluri în cunoștințe, care promovează cu note medii limită, ale căror rezultate la învățatură nu se ridică la nivelul posibilităților intelectuale reale ale acestora. Concluziile sunt, în această privință, situația unor clase care, la sfârșit de trimestru sau chiar la sfârșit de an, obțin o promovabilitate de 100%. Evident, sub aspect cantitativ, situația este bună. Analizând însă rezultatele din punct de vedere al calității cunoștințelor, exprimate în note medii, se constată că în unele din clasele cu promovabilitate de 100% majoritatea mediilor elevilor se înscriu în sfera mediocrității. Urmărind fișele psiho-pedagogice ale elevilor mediocri, întocmite de diriginți, ne dăm seama că mulți dintre aceștia, din diverse motive, nu muncesc suficient, învață superficial, nu au o motivație superioară la învățatură, se mulțumesc cu rezultate care să le asigure doar promovarea, deși posibilitățile lor sînt mult mai mari. Este clar că, și în acest caz, avem de-a face cu un aspect al insuccesului școlar.

De la cauze...

În dezbaterile lor, directorii de școli au învederat complexitatea și interdependența cauzelor care determină insuccesul școlar. Cauzele acestuia sînt grupate de cercetătorii științifici în următoarele categorii:

a) Cauze individual-biologice care se referă la mici tulburări de auz, vorbire, vedere, limită de intelect, debilitate fizică generală, emotivitate excesivă, lipsă de voință, timiditate, tulburări de comportament etc.

b) Cauze școlare printre care se pot cita: programe și manuale școlare greoaie și cu un volum prea mare de cunoștințe, uneori inaccesibile și neatractive; relații necorespunzătoare între profesori și elevi bazate pe „autoritatea” dascălilor și nu pe afectivitate, înțelegere, apropiere, conlucrare și co-interesare; folosirea greșită a sistemului de evaluare a cunoștințelor (nota — mijloc de constrângere, de exercitare a autorității școlare); metode de predare neadecvate sau, în unele cazuri, depășite (memorizare, expuneri teoretice plictisitoare, neglijarea muncii independente a elevilor în clasă, lipsă de receptivitate din partea unor cadre didactice față de metodele participative — dialog viu, permanent cu clasa, problematizarea, învățarea prin descoperire etc.); nefolosirea materialului intuitiv, a mijloacelor audio-vizuale etc.

S-a insistat asupra aspectelor nocive ale supraîncărcării elevilor care determină într-o mare măsură insuccesul școlar. Participanții la dezbateri au precizat formele, cauzele și consecințele supraîncărcării elevilor. Acestea constau în volumul prea mare de cunoștințe prevăzute în programe și manuale (măsurile luate în acest an de Ministerul Educației și Învățămîntului

pentru descongestionarea programelor la unele obiecte de învățămînt nu au dus la rezolvarea deplină a problemei). Lecțiile neizbutite, improvizate, ale unor cadre didactice îi obligă pe elevi să-și dubleze eforturile în afară de școală pentru însușirea cunoștințelor. Volumul exagerat de teme pentru acasă, contrar așteptărilor unor cadre didactice de a contribui la temeinica pregătire a elevilor, duce la oboseală, la repulsie față de obiect.

Cu totul nejustificate sînt unele activități (copierea notițelor din maculatură pe caietul de curat, întocmirea de hărți la istorie și geografie pe caiete, cu toate că acestea se găsesc în manuale, continuarea lucrului de mină și a planșelor de desen acasă etc.) înfăptuite în practica unor cadre didactice.

La supraîncărcarea elevilor, contribuie orarul școlii care, în multe unități, nu respectă curba de efort zilnic și săptămînal, volumul nerațional al activităților în afară de clasă și școală organizate în unele cazuri de diriginți, organizațiile de pionieri și U.T.C. La acestea, se adaugă activitățile extrașcolare impuse de familie (balet, sport de performanță, studierea unor limbi străine în afara celor studiate în școală, meditații în vederea examenelor de admitere etc.).

Consecințele supraîncărcării elevilor sînt deosebit de grave: oboseală cronică, plictiseală, dezinteres față de activitatea școlară, rezultate slabe la învățatură.

c) Cauzele sociale ale insuccesului școlar vizează, în principal, familiile dezorganizate, starea conflictuală între părinți, lipsa unei stări afective din partea acestora, greutatea de ordin material, lipsa de timp din partea părinților pentru educarea copiilor, folosirea excesivă a radioului și televizorului, influența negativă a unui anumit mediu socio-cultural etc.

Se impune precizarea că, în complexul de cauze care se interferează și determină insuccesul școlar, locul principal îl dețin cauzele școlare.

Nu mai cunoașterea temeinică a elevilor, a cauzelor concrete ale insuccesului școlar, la fiecare elev în parte.

poate determina stabilirea unui plan de măsuri care, aplicat cu consecvență, duce la prevenirea și înlăturarea insuccesului școlar.

...la soluții practice

Din experiența pozitivă a unor școli cu rezultate bune la învățatură, s-au desprins principalele modalități prin care se previne, se combate și se înlătură insuccesul școlar. Se pot cita în acest sens:

1) Cuprinderea a cursuri și asigurarea unei bune frecvențe. Realizarea acestora în condiții corespunzătoare duce la evitarea abandonului școlar, la însușirea ritmică a materiei, la evitarea unor goluri în cunoștințe care, în multe cazuri, au drept consecință corigența la unele obiecte de învățămînt.

2) Un rol important în ridicarea nivelului la învățatură îl are programul prelungit. Experiența celor 14 școli din sector cu program prelungit învederează ideea că elevii care își pregătesc lecțiile în școală sub îndrumarea competentă a cadrelor didactice au un randament școlar sporit.

3) Directorii de școli pledează, în general, pentru menținerea claselor de recuperare la ciclul primar și a celor diferențiate în ciclul gimnazial pentru elevii diagnosticați medical cu intelect de limită. Prin efectivul mic, aceste clase permit o bună cunoaștere a elevilor, diferențierea și individualizarea predării, aplicarea în mod consecvent a unui tratament pedagogic individualizat pînă la recuperarea elevilor care sînt integrați apoi în clasele obișnuite.

Succesul la învățatură în aceste clase este determinat în mare măsură de crearea unui climat afectiv favorabil, de dragostea, căldura și înțelegerea cu care învățătorii și profesorii înțeleg să se apropie de elevi, să-i educe și să-i instruiască.

4) Mijlocul fundamental de ridicare a nivelului la învățatură rămîne, neîndoielnic, lecția, activitatea profesorului în clasă. Este vorba de lecțiile bine pregătite, cu un conținut științific dens, atractive, construite cu participarea elevilor, bazate pe o tehnică modernă, pe relații noi între profesori și elevi.

5) În sprijinul elevilor rămași în urmă la învățatură vin consultațiile și meditațiile organizate după orele de program. Meditațiile își justifică existența în programul școlar pentru a sprijini

elevii care din motive obiective (boală) au întrerupt un timp activitatea școlară, iar consultațiile pentru a lămurii problemele neînțelese de elevii în clasă sau în urma studiului individual. În discuțiile lor, directorii au reliefat formalismul unor consultații colective la care participă de obicei tot elevii buni la învățatură. Munca diferențiată, consultațiile individuale au o valoare instructiv-educativă superioară. Ținînd seamă de acest fapt în multe școli din sector, pentru lichidarea repetenției, învățătorii lucrează, după orele de program, cu 2—3 elevi rămași în urmă la învățatură pe trim. I.

6) Întreaga muncă metodică a școlii trebuie să urmărească un scop fundamental — ridicarea calității predării și, implicit, a nivelului la învățatură al elevilor. Accentul trebuie să cadă pe acele forme ale muncii metodice (dezbateri, lecții demonstrative, schimburi de experiență, confecționarea și folosirea materialului didactic etc.) care duc la sporirea eficienței lecțiilor.

7) Activitatea diriginților, a organizațiilor de pionieri și U.T.C. are un rol important în îmbunătățirea situației la învățatură a elevilor cu condiția să urmărească permanent și perseverent această problemă.

Intervențiile directorilor și ale comandanților de unități de pionieri au dus la concluzia că se folosesc în prea mică măsură unele forme de activități specifice organizațiilor de tineret pentru mobilizarea elevilor în scopul obținerii de rezultate cât mai bune la învățatură. La realizarea acestui obiectiv o contribuție importantă pot avea: dezbaterile, mesele rotunde pe teme de învățămînt, cercurile pe obiecte, concursurile gen „Cine știe, câștigă” etc.

Stațiile de radio-amplificare ale școlilor, gazetele de perete, gazetele satirice, brigăzile artistice de agitație, folosite în mod adecvat, ar putea să contribuie mai mult la combaterea unor manifestări negative (chiul de la ore, copiatul temelor, irosirea timpului liber etc.).

S-a ajuns, de asemenea, la concluzia că se folosesc prea puțin în școală formele de stimulare, de încurajare, de evidențiere a elevilor merituoși. Popularizarea rezultatelor pozitive la învățatură prin panouri, la stațiile de radio-amplificare prin semnalări scurte, zilnice, fotografierea elevilor cu rezultate deosebite sub drapelul unității de pionieri, felicitarea în fața consiliului profesoral, trimiterea unor scrisori de mulțumire familiilor elevilor etc., se întîlnesc încă destul de rar în practica școlară.

Dezbaterile fructuoase în cadrul schimburilor de experiență, observațiile și propunerile directorilor ogîndesc strădania conducerilor de școli și a colectivelor didactice de a găsi căi cât mai eficiente prin care să traducă în viață prevederile Hotărîrii Plenarei C.C. al P.C.R. din iunie 1973 referitoare la lichidarea repetenției la cl. I—IV și sporirea randamentului școlar.

Prof. T. NOVAC
Inspector școlar București

RECOMANDĂRI BIBLIOGRAFICE

Vă propunem să revedeți aceste articole publicate în „Tribuna școlii”:

Alexandru, Ferenczi: „Dragostea de muncă la clasele mici” în: „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 87 (martie), p. 13.

(*) „Aritmetica, clasele I—IV”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 115 (27 oct.), p. 5. Din „Îndrumător metodic pentru înlăturarea insucceselor la învățatură la clasele I—IV”, elaborat sub îndrumarea prof. dr. doc. A. Chirșev de Aura Bedeleanu, Petre Dumitreasă, Tibod Levente, Maria Nicoară, Remeny Sandor și Vasile Stanca de la Filiala Cluj a Institutului central de perfecționare a personalului didactic.

Bejan, Ioan: „Evitarea supraîncărcării elevilor”. În „Tribuna școlii”, III (1973) nr. 118 (17 noiembrie), p. 5.

Bârna, Ioan: „Se apropie vacanța de iarnă”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 122 (15 decembrie), p. 3.

Bivol, Mircea: „Introducerea elementelor de algebră la clasele mici”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 122 (15 decembrie), p. 5.

Coica, Ioan: „Importanța calculului mintal” (clasele I—IV). În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 119 (24 noiembrie), p. 5.

Crișan, Aurel: „Lectura literară a elevilor, în clasă”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 114 (20 oct.), p. 5.

(*) „Dezbateri asupra programelor și manualelor” (clasele I—IV). În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 121—124 (decembrie), IV (XXV), 1974, nr. 125—132 (ianuarie, februarie).

Drăgoiu, Teodor: „Predarea citirii la clasa a IV-a”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 120 (1 decembrie), p. 5.

Fătuțescu, Ștefan: „Material didactic pentru predarea numerelor la clasa I”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 115, (27 oct.), p. 5.

Gabor, Elena: „Conceptie unitară în predarea scrisului”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 122 (15 decembrie), p. 5.

Goran, Eugenia: „Modalități elementare de problematizare”. În „Tribuna școlii”, III, nr. 89, (martie 1973), p. 5. (*) „În sprijinul pregătirii învă-

țătorilor”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 116 (3 noiembrie), p. 5.

Isailovici, Gorița: „Cum îi învățăm A.B.C.-ul pe elevii de la secția cu limba de predare sîrbo-croată”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 120 (1 decembrie), p. 5.

Krasnaseschi, Vi.: „Sistemul de promovare și calitatea învățămîntului”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 120 (1 decembrie), p. 5.

Lisenche, Marin: „Activitate individualizată”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 118 (17 noiembrie), p. 5.

Mocanu, Ion: „Lichidarea repetenției la clasele I—IV cere învățătorului mai multă pregătire”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 114 (20 oct.), p. 5.

Popescu, Emilia: „Lichidarea repetenției înseamnă muncă susținută”. În „Tribuna școlii”, III (1973), nr. 118 (17 noiembrie), p. 5.

(Din lista de recomandări bibliografice alcătuită de prof. Lizeta Labău, documentaristă la Casa corpului didactic din București).

CU TOATE FORȚELE CONCENTRATE ASUPRA UNUI OBIECTIV MAJOR

Așa cum reiese și din Hotărârea Plenarei C.C. al P.C.R. din 18—19 iunie 1973, generalizarea învățământului de zece ani cere cu necesitate lichidarea repetenției la clasele I-IV și limitarea ei în celelalte cicluri. De aceea anul școlar 1973—1974 este declarat anul calității. Hotărârea e departe de a ne îndemna doar la anunțarea, la fine de an, a promovabilității de sută la sută. Se cere îmbunătățirea permanentă, continuă, a cunoștințelor și deprinderilor de muncă pe care le dobîndesc elevii și nu un transfer al lipsurilor din cunoștințe din an școlar în an școlar. Nu îngăduință, ci sporită exigență. Exigență cu noi și cu toți din jurul nostru. Sporește responsabilitatea fiecărui învățator, profesor, dar în aceeași măsură trebuie să sporească și responsabilitatea elevului, ajutat să înțeleagă acest lucru, de către cadrele didactice. Pentru a-i forma pe elevi ca cetățeni capabili să răspundă cerințelor social-economice ale patriei, epoca noastră, caracterizându-se prin neașteptate și rapide schimbări în domeniul tehnicii, științei, i se cere, pedagogului, în primul rînd, o informare la zi, alături de o temeinică pregătire științifică, dobîndită prin muncă și experiență. În școala noastră se acordă o atenție deosebită pregătirii profesionale a cadrelor didactice, prin studiu individual, prin discutarea unor teme în cadrul catedrelor și a unor grupuri de catedre, pe baza sugestiilor și observațiilor făcute în urma asistențelor la ore de către conducerea școlii. În acest sens, reciclarea ar putea face mai mult pentru profesori și pentru învățatori, nu atât prin reluarea unor discipline, deja studiate de către fiecare în parte, ci prin abordarea a ceea ce apare nou în specialitatea respectivă și în domeniul pedagogiei.

Începutul fiecărui an școlar înseamnă o temeinică cunoaștere a programei școlare pentru a avea viziunea întregii activități care urmează să se desfășoare, pentru a putea folosi metodele și procedeele adecvate realizării scopului final al fiecărui an de studiu.

Fiecare profesor — majoritatea fiind și diriginți — e preocupat să cunoască bine copiii cu particularitățile lor psiho-somatice și de vîrstă. În această cunoaștere constă o parte a succesului școlar, profesorii putînd acționa cu competență în direcția dozării cunoștințelor, a evitării supraîncărcării, a armonizării activităților școlare cu cele extrașcolare. În același scop, al bune cunoașteri a elevilor, cheazăse a satisfacțiilor imediate și ulterioare la învățatură, se asigură continuitatea colectivelor de elevi formate în ciclul elementar (deci clasa a V-a, preia colectivul clasei a IV-a), se repartizează din vreme profesorii diriginți ai viitoarelor clase a V-a și profesorii pentru obiecte ca: limba română, matematică, oferindu-le astfel posibilitatea de a-și cunoaște înainte de începerea noului an școlar, viitorii elevi. Deci, se realizează o strînsă colaborare între profesori și învățatori de care beneficiază în primul rînd elevii.

În mod asemănător se procedează

și cu viitorii elevi, la clasa I. Învățătorii de la clasele I—III, realizează o strînsă legătură cu grădinițele nr. 3 și nr. 30 pe care le patronăm. Se fac vizite reciproce pentru introducerea copiilor de 6 ani în atmosfera școlii, se desfășoară activități cultural-artistice comune (vizionarea unor spectacole, drumeții etc.). Educatoarele participă la ședințele catedrei învățătorilor, familiarizîndu-se cu problemele specifice integrării copiilor de 6 ani în clasa I, găsind căile cele mai indicate pentru o eficientă pregătire intelectuală a viitorilor școlari.

Buna cunoaștere a elevilor dă posibilitatea profesorilor școlii noastre să aplice și metodele cele mai potrivite de predare în funcție de conținutul disciplinelor, de caracteristicile unor lecții și de structura clasei.

Unii dintre elevi au nevoie de o pregătire suplimentară, nereușind din foarte variate cauze — să țină pasul cu clasa, să se adapteze ritmului impus de programă. Cu această, organizăm acțiuni suplimentare în ore speciale, pînă la lichidarea lipsurilor și aducerea lor la nivelul colectivului.

Atenție deosebită am acordat și elevilor cu ambii părinți în producție, pentru care am organizat pregătirea lecțiilor în cadrul școlii, sub supravegherea profesorilor (un profesor din grupa umanistă și unul din cea științifică). Și elevii clasei I—IV, care întîmpină greutăți în asimilarea cunoștințelor, se bucură de sprijinul individual acordat de către învățătorii lor, în ore speciale.

Cu deosebită atenție urmărim situația elevilor din clasele graniță (terminale și începătoare), cu ajutorul unor cadre didactice care se ocupă în mod special de această problemă. Mă refer la clasa I, a IV-a, a V-a și a VIII-a.

Acțiunile care contribuie la realizarea dezideratului preîntîmpinării și lichidării eșecului școlar sînt foarte diferite. Printre ele amintim pe cele legate de întărirea disciplinei, disciplină condiționată, de altfel, de prestigiul pe care îl are profesorul în fața elevilor (el fiind modelul de dăruire, și pasiune în muncă, de el depinzînd măsura în care reușește să facă vie, interesantă lecția, în care reușește să-i antreneze pe elevi în desfășurarea activităților școlare). Nu uităm, desigur, că respectarea disciplinei înseamnă și frecventarea cu regularitate a cursurilor.

Un rol însemnat în înlăturarea eșecului școlar îl au organizațiile de pionieri și de tineret din școala noastră, al cărui obiectiv principal al activității lor este învățatura — îndatorire patriotică fundamentală pentru ei. Organizația de partid a școlii noastre îndrumă și veghează ca pionierii și uteciștii să fie primii care mobilizează întregul colectiv al clasei din care fac parte pentru obținerea rezultatelor bune și foarte bune la învățatură.

Prof. EUGENIA CÎMPEANU
Liceul „Nicolae Bălcescu”
din Craiova

„O lume necunoscută” (fotografie primită de la Cercul foto al Casei pionierilor din Iași).

O permanență a activității noastre

Lichidarea repetenției, la clasele I—IV și preîntîmpinarea eșecului școlar, sînt probleme care pot și trebuie să fie rezolvate de către învățători și profesori. Dar, pentru aceasta, este necesar ca noi, cadrele didactice, să înțelegem că nu nota de trecere dată unui elev, sau procentul notelor de trecere dintr-o clasă caracterizează activitatea noastră școlară și a elevilor. Nota nu este un scop în sine, ci un mijloc de apreciere a muncii profesorului și discipolului său. Pe noi ne interesează în mod deosebit cauzele — obiective sau subiective — care generează greutăți în asimilarea cunoștințelor de către elevi și modalitățile de înlăturare a acestor cauze, lucru care presupune necondiționat cunoașterea posibilităților tuturor elevilor noștri, cunoaștere care se poate realiza în condiții optime dacă ne facem datoria. Adică, dacă eliminăm indiferența, dacă sîntem permanent preocupați de calitatea lecțiilor, de activizarea elevilor în timpul unei ore de curs, de organizarea unor forme de activitate didactică prin care să-i ajutăm pe elevi să-și înlăture treptat și sistematic lacunele, de educarea elevilor în spiritul muncii, al datoriei de a fi folositor colectivului și societății din care fac parte.

Consider că eficiența unei ore se măsoară nu numai prin cantitatea de informație însușită de către elevii clasei, ci și prin valoarea educativă a lecției. A preda, fără a educa în același timp, înseamnă a nu-ți îndeplini misiunea de profesor. Pentru că una din cauzele eșecului școlar poate fi și o insuficiență serioasă în modul de a concepe desfășurarea lecției. Fiecare disciplină este chemată să contribuie nu numai la îmbogățirea cunoștințelor de specialitate și a culturii elevului, ci și la formarea deprinderilor de studiu individual, de cercetare, și la educarea

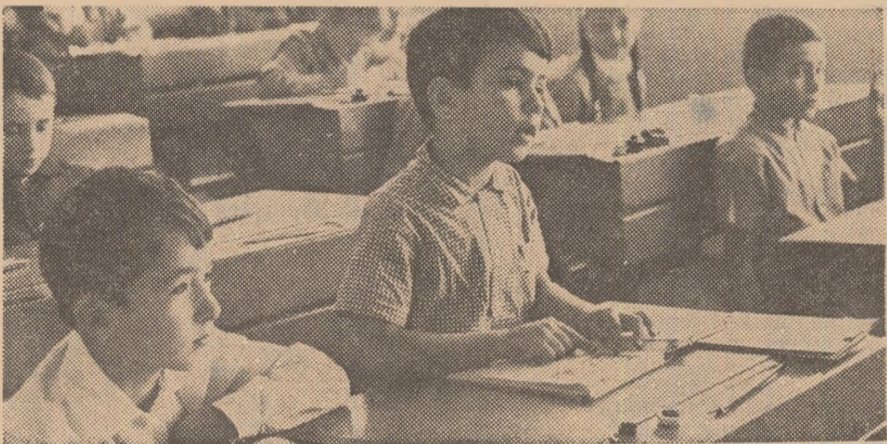
unor calități morale. Să ne intereseze deci, nu numai cît și ce au cîștigat elevii în cele 50 de minute, ci și cum asimilează noul transmis de noi. Aș adăuga faptul că a ne ocupa în mod special de elevii slabi la învățatură nu înseamnă să scădem exigența față de elevii cu rezultate bune și foarte bune. Dar să nu cădem nici în greșeala de a considera că rebuturile muncii noastre, concretizate prin eșecurile elevilor, ne oglindesc exigența. Cred că avem suficiente forțe pentru ca munca didactică pe care o desfășurăm să îmbrace formele cele mai adecvate actualei etape de dezvoltare a învățămîntului românesc.

Conducerea școlii noastre este mereu preocupată de pregătirea profesională — pedagogică și de specialitate — a tuturor cadrelor didactice, prin conținutul științific al activității catedrelor de specialitate, prin problematica pusă în discuție în cadrul comisiilor metodice, printr-o îndrumare permanentă și un control riguros.

Doresc să mai menționez un fenomen, care repetat prea des, poate deveni o serioasă cauză a insuccesului școlarilor noștri: absența cadrelor didactice titulare de la lecții, din diferite motive (boală, unele obligații extraprofesionale, participarea la acțiuni ale organizațiilor obștești din care fac parte).

În sfîrșit, cred că eforturile pe care le depun pentru eliminarea repetenției nu trebuie să aibă caracter de campanie. Înlăturarea repetențiilor din cataloage și diminuarea numărului de note la limită să constituie o permanență a activității noastre, conștienți fiind că cea mai bună armă împotriva oricărui rău, este preîntîmpinarea lui.

Prof. NICOLINA MANOLACHE FOLEA
directorul Școlii generale nr. 19
din Brașov

Instantaneu la clasa I

ATRIBUTELE UNEI LECTII MODERNE

Lecția ca formă de bază a procesului de predare este modernă în măsura în care răspunde comenzii făcute de societate de a instrui și forma tineri capabili să se integreze în muncă în condiții optime, capabili, de asemenea, să se adapteze noilor condiții de activitate impuse de evoluția mereu ascendentă a României în viitorii 10—20 de ani.

Indiferent dacă locul unde se desfășoară este sala de clasă, laboratorul, cabinetul, lotul școlar, atelierul, lecția este modernă dacă răspunde cu maximum de eficiență sarcinilor pe care și le-a propus să le rezolve, dacă conducătorul ei este, de asemenea, „modern” adică în pas cu metodologia actuală de predare și verificare, cu conținutul nou al disciplinei pe care o predă.

Consider că o lecție este modernă sub trei aspecte principale: conținutul, metodologia și mijloacele utilizate. Raportată la conținut, lecția este modernă dacă cel care transmite informația încearcă să introducă, pe scheletul lecției din manual elemente noi, apărute în ultima vreme, capabile să întregescă și să lămurască mai bine noțiunile respective, să stîrnească curiozitatea de cercetare a elevului, să-l țină pe elev mai aproape de cuceririle științei din epoca noastră.

Introducerea elementelor noi nu trebuie înțeleasă extensiv, în sensul largirii volumului de cunoștințe, ci în sens intensiv — de abordare a fenomenelor studiate într-o nouă concepție, într-o nouă viziune.

Dilatarea lecției prin introducerea altor noțiuni alături de cele prevăzute de programă și manual, neținând cont de particularitățile de vîrstă, de capacitatea intelectuală a elevilor, ar duce inevitabil la supraîncărcare — fenomen incompatibil cu conceptul de modernizare.

Folosirea unor date cît mai recente, legate de fenomenul studiat, și înlăturarea celor vechi obligă pe profesor să consulte materiale bibliografice cu mai multă autoritate științifică, să redea faptele într-o formă cît mai stilizată, folosind un limbaj adecvat, pur științific. Din punct de vedere al metodelor de predare, aș putea spune că există o

mulțime de parametri dependenți unii de alții care caracterizează o lecție în pas cu viața.

Sînt moderne acele metode de predare care reușesc să transforme elevul din obiect al educației în subiect al ei, dintr-un participant pasiv într-un participant activ, dintr-un ins care ascultă într-unul care poate fi ascultat, dintr-un spectator într-un artist pe arena clasei, profesorul transformîndu-se dintr-un conducător absolut al lecției într-un coordonator al ei, jucînd rolul unui regizor care întreține un dialog permanent, viu, cu „actorii” săi.

Metoda descoperirii sau problematizării sînt numai posibilități de modernizare a stilului de predare. De personalitatea profesorului, de tactul și măiestria lui depinde dacă aceste posibilități devin cu adevărat realitate. Dacă dialogul pe care-l purtăm cu elevii este arid, urmînd o cale șablon, folosind de fiecare dată aceeași ordine a întrebărilor, neînsistînd asupra cauzalității fenomenelor, rezultatul obținut este minim.

De ce? Cum? Ce părere aveți voi față de situația X? Ce înseamnă acest fapt? Ce asemănări și ce deosebiri există între fenomenul X și Y? Din ce cauză? Cum vă imaginați situația X? Iată numai cîteva întrebări care, consider eu, conduc pe elev de la cauză la efect.

Observația directă, imaginarea fenomenului și în alte situații decît în cea prezentă, stabilirea analogiilor și deosebirilor sînt elemente indispensabile ale metodei descoperirii. Dinamismul dialogului, înlăturarea logică a întrebărilor, părerea personală asupra fenomenului studiat (dacă e cazul) dezvoltă capacitatea elevilor de a asimila critic cunoștințe, de a le prelucra și transforma în achiziții proprii.

Personalitatea profesorului în timpul orei de curs constă și în puterea pe care el o posedă de a captiva atenția elevilor, de a-i solicita și a-i menține într-o permanentă stare de activitate intelectuală, stare care să nu-i obosească, ci, din contra, să-i mobilizeze. Dinamismul lecției este în raport direct proporțional cu încrederea pe care pro-

feșorul o are față de colectivul de elevi, în general, față de fiecare elev în parte. Dacă profesorul folosește un ton convingător, cald, plin de speranță în reușita elevilor, este imposibil ca colaboratorii săi să nu-și deschidă mai mult inimile către lecție, excitarea echilibrată menținîndu-i mereu atenți; capabili de un travaliu intelectual prelungit.

Dacă profesorul cunoaște posibilitățile intelectuale ale clasei cu care lucrează, gradul de timiditate, de abținere de la răspuns al unor elevi, va ști să acționeze pentru diminuarea efectelor negative ale acestor stări afective, prin discuții de forma: „Sînt convins că tu cunoști problema!” „Este imposibil să nu știi acest lucru!”, „Încearcă să-ți imaginezi fenomenul dat!”, „Am încredere în tine și ca atare mai gîndește-te!”. Toate acestea vor spori încrederea elevilor în forțele lor proprii, determinîndu-i să ia parte activă la lecție. Avem datoria să facem din fiecare elev un colaborator activ al nostru pe tot cuprinsul lecției, astfel ca la sfîrșitul orei să rămînă cu convingerea că o parte din cunoștințele predate au fost redescoperite de el și colegii săi. Le dezvoltăm astfel capacitatea de a gîndi cauzal fenomenele, puterea de creație și pe plan activ satisfacția unor realizări personale. Pentru ca fiecare elev să simtă că participă la lecție, să-i adresăm întrebări corespunzătoare nivelului său de dezvoltare intelectuală, pentru a evita astfel situațiile neplăcute, stările de inferioritate în care sînt puși unii elevi.

Îmbinarea problematizării cu metodele tradiționale de predare în funcție de specificul obiectului și al lecției, de subiecții cu care lucrăm, de condițiile materiale în care ne desfășurăm activitatea constituie un procedeu utilizat cu bune rezultate de majoritatea sînjitorilor școlilor noastre.

Este necesar ca, după predarea noilor cunoștințe, să punem în fața elevilor cîteva probleme pe care să le rezolve individual sau în grupuri relativ omogene, în raport cu capacitatea de înțelegere a lor. În timpul efectuării problemelor în mod independent, profesorul exercită în continuare rolul său de ghid, de îndrumător, atenția îndreptîndu-se spre lucrul cu elevii de nivel mijlociu și slab, pentru ca fiecare elev să rămînă cu impresia că singur a reușit să dea răspunsul corect, că este și el capabil de o muncă științifică.

Prof. IOANA MOLDOVEANU
Școala generală din comuna
Stoicănăști, județul Olt

LIMBA ROMÂNĂ ÎN ȘCOLILE CU LIMBA

DE PREDARE MAGHIARĂ

Caracterul aplicativ al orelor de gramatică

Predarea limbii române în școlile cu limba de predare a naționalităților conlocuitoare trebuie să contribuie la formarea și perfecționarea continuă a deprinderilor de exprimare corectă la elevi, ceea ce înseamnă că, în procesul de însușire a cunoștințelor de limbă, aplicarea practică a acestora ocupă un loc însemnat. Determinat de această cerință, pentru explicarea noțiunilor de gramatică folosesc 5—10 minute la începutul orei, iar în restul timpului, afectat lecției, elevii sînt puși să rezolve exercițiile aplicative cu aceste noțiuni.

Astfel, în clasa a V-a. la începutul orelor de gramatică, fac o verificare frontală a noțiunilor învățate anterior. De obicei, cer elevilor numai regulile cele mai importante la care venim pe parcursul a mai multor ore. După aceasta, efectuez controlul temelor date pentru acasă, care îi obligă pe elevi să folosească în mod aplicativ și creator cunoștințele lor teoretice. După aceea, discut, cu participarea întregii clase, rezolvarea temei și corectez greșelile. Controlul cunoștințelor teoretice și al temelor efectuate îmi dă posibilitatea să fac inventarul noțiunilor însușite mai dificil sau în mod mecanic și să aleg exerciții în funcție de aceste observații.

Consider foarte importantă alegerea corectă a textului de analizat, prezentarea clară a fenomenelor gramaticale care este, de multe ori, îngreuiată de analiza unor propoziții care conțin cuvinte necunoscute.

O condiție esențială a înțelegerii temeinice a noțiunilor noi o constituie și cerința de a-i face pe elevi să participe activ la observarea faptelor noi de limbă și la formularea regulilor gramaticale. După părerea mea, o parte însemnată a predării cunoștințelor noi trebuie s-o folosim pentru exercițiile aplicative. Din punctul de vedere al folosirii limbii, mi se pare total inutilă repetarea la nesfîrșit a regulilor. Ceea ce trebuie să facem este ca elevii să înțeleagă cît mai bine, potrivit nivelului lor de gîndire, acele noțiuni de care au nevoie în vorbire și în scris, în practica de toate zilele. De aceea, aplicarea acestor noțiuni se face în comun sau individual. Atît în ore cît și în temele pentru acasă recurg la exerciții diferențiate după nivelul elevilor. Practica ne demonstrează că e mai bine să lucrăm cu aceste exerciții în mod diferențiat, că e mult mai folositor să repartizăm exercițiile după cunoștințele și aptitudinile fiecărui elev (sau ale unor grupuri de elevi) în loc să le dăm la toți aceleași probleme. Acesta este un mijloc eficace pentru ridicarea în mod treptat a nivelului elevilor slabi la învățătură și, în același timp, pentru îmbunătățirea pregătirii celorlalți.

Perfecționarea deprinderilor de exprimare corectă cere ca și pe parcursul analizei lecturilor literare să avem în vedere și adîncirea cunoștințelor gramaticale. Explicarea și analiza lecturilor literare, cît și discuțiile zilnice cu elevii, ne oferă o gamă largă de posibilități pentru realizarea acestor deziderate. Sarcina noastră este să știm să le folosim în momentele cele mai potrivite și în modul cel mai eficient.

Prof. SZECSI ANTAL
Școala generală din Virghiș
jud. Harghita

Studiul sintetic al biologiei

Consider că printre problemele actuale ale învățămîntului, de care depinde succesul acțiunilor de modernizare, se numără și cele privind acumularea de către elevi a unor cunoștințe utile necesare integrării lor rapide în societate. Sînt de părere că aceasta se poate realiza prin selectarea, restructurarea și recombinarea de către profesor a materialului cerut de programa analitică, în așa fel, încît partea informativă din lecție să fie redusă, în comparație cu ponderea practicii și a experimentului.

Am observat că, în manuale, se acordă mai multă pondere prezentației materiei decît mijloacelor de stimulare a gîndirii elevilor. Este știut că nu se poate realiza o înțelegere a evoluției viețuitoarelor fără cunoștințe de paleontologie, stratigrafie, filogenie, acestea constituind un corolar al studiului botanicii, zoologiei etc. În stadiul în care se află programele de învățămînt pentru disciplinele biologice, apreciez că locul geologiei ca obiect de învățămînt este binevenit în anul I de liceu. Elevii prezintă o mare receptivitate față de datele științifice, furnizate de această disciplină, care prin însăși natura sa, are un caracter sintetic și conduce la formarea unei gîndiri abstracte a elevilor.

Fenomenul evoluției nu se poate demonstra. Acest proces aparține gîndirii teoretice și se realizează pe baza prelucrării și generalizării datelor acumulate anterior. Pentru înțelegerea noțiunilor concrete de filogenie a fost necesar ca elevii să aibă posibilitatea să folosească anumiți parametri (exemplu, pentru morfele fosilelor din genul viviparelor, raportul între înălțimea unare și

cea mică sau dimensiunea aperturii, deschiderea unghiului apex). Măsurătorile biometrice reprezintă un moment favorabil, necesar desfășurării unei lecții active. Abordînd un caz particular al evoluției viviparelor în rezolvarea unei probleme generale, am selectat, împreună cu elevii, rezultatele, în așa fel, încît să înlătur descriptivismul și să putem folosi datele la încadrarea speciei într-un mod filogenetic. Efectuînd măsurători pe mulaje naturale de amoniți, elevii au constatat că la unele specii cochilia s-a dezvoltat pe tipul unei spirale logaritmice, au sesizat fenomenul de rulare sau derulare a cochiliei acestor viețuitoare, care au o mare importanță stratigrafică.

Apreciez că studiul paleontologiei, în viziunea stratigrafică reprezintă o bogată sursă de observații și lucrări practice, facilitînd înțelegerea legilor procesului evolutiv. În același timp, se poate opera cu noțiuni științifice abstracte, elevii sesizînd raportul între adevărul relativ și absolut. Procedînd astfel, la tema „Dovezi paleontologice în sprijinul evoluției viețuitoarelor”, elevii anului IV și-au însușit unele noțiuni cu implicații filozofice la un înalt nivel de generalizare (problema hiatusurilor stratigrafice, izolarea genetică etc.).

Am realizat și intenționez să realizez și în viitor o sintetizare a cunoștințelor de biologie, folosind corelarea interdisciplinară. Se știe că, în multe cazuri, fenomenele foarte complexe, legile se pot evidenția cu ajutorul mijloacelor simple.

Mi-am propus drept scop la lucrarea de laborator cu tema „Relația organismelor cu mediul”, desfășurată la zoologie, cu elevii anului II și destinată studiului protozoarelor, deprinderea elevilor cu tehnica microscopiei, evidențierea relației organism-mediului și a trăsăturilor distincte ale informației (noțiuni de teoria informației). Pentru aceasta am folosit o experiență cunoscută. În timpul microscopic, unde elevii observau morfologia și funcțiile de relație ale protozoarelor am introdus un cristal de clorură de sodiu. Elevii și-au notat rezultatele proprii lor observații asupra reacției acestor protozoare la schimbarea compoziției mediului. Introducînd o picătură de acid acetic sau mărînd concentrația sării, elevii au avut ocazia să facă o comparație cu situația anterioară și să constate că: informația se realizează cu ajutorul unor cantități de energie, relativ mici. Firesc, au urmat întrebările: „Ce reprezintă fulgerul pentru organismele animale?” „Dar trăsnetul?”. Răspunsul primit de la elevi a fost: „Licărirea fulgerului reprezintă informația (în cazul experienței efectuate reprezentată de schimbarea concentrației mediului de viață al protozoarelor). În organism se declanșează o reacție de apărare. Trăsnetul nu mai este informație, deoarece informarea s-a realizat cu prețul pieririi celui informat (cazul experienței cu acid acetic)”.

Treptat, problema informației a fost privită de elevi în contextul legăturii indispensabile cu comanda și controlul. Cu această ocazie, am introdus și noțiunea de sistem deschis, formîndu-le elevilor deprinderea de a observa și folosi unele corelări interdisciplinare, necesare rezolvării și interpretării fenomenelor biologice, într-un mod sintetic și creator.

Prof. CONSTANȚA IONESCU
Liceul „Gheorghe Lazăr”
din București

ORA DE LUCRĂRI PRACTICE LA ELECTROTEHNICĂ (Clasa a VIII-a, școala generală)

Pentru a veni în sprijinul cadrelor didactice care efectuează lucrările practice cu elevii, inițiem în coloanele revistei noastre, un serial de articole care își propun să prezinte diferite asemenea lecții, cu unele din problemele mai importante pe care le ridică, pentru profesorul-maistru, desfășurarea lor.

Pentru început, am rugat pe tovarășul Virgil Maxim, de la Școala generală nr. 19 din Brașov, care conduce lucrările practice cu rezultate deosebite, dovedind o bună orientare în organizarea și realizarea lecțiilor — să prezinte, în linii mari, o lecție de electrotehnică, așa cum și-o propune spre efectuare.

Bineînțeles, realitatea fiecărei școli, clase, a fiecărei ore de curs va scoate la iveală o multitudine de situații noi, va reclama rezolvarea unor probleme deosebite, adeseori neașteptate, în care talentul pedagogic și pricepera profesională a profesorului-maistru vor fi intens solicitate.

Dăm în continuare cuvântul colegului nostru din Brașov să prezinte cititorilor didactici unei ore de electrotehnică la clasa a VIII-a a școlii generale, din tema inserisă în programă sub titlul „Activități pentru inițierea tehnologică și practică productivă” (108 ore).

Calculul și lucrările de bobinare a transformatorului

La subcapitolul „Activități practice productive” din cadrul acestei teme, se prevede confecționarea unor obiecte social-utile. În acest cadru, mi-am propus pentru mai multe lecții: „Construirea unui dispozitiv pentru sudură electrică punctiformă (prin rezistență de contact)”.

Lecția la care mă voi referi în concret are ca temă calculul și lucrările de bobinare a transformatorului.

Obiectivele instructiv-educative pe care mi le propun pentru această lecție sînt: cunoașterea operațiunii de calcul la transformatoare cu toleranțe largi; formarea deprinderii pentru operațiuni de bobinare; cultivarea grijii pentru calitatea produsului (fiind vorba de produse cu specific electric, deci cu pericolozitate mare, e necesar să ne propunem acest obiectiv, pentru ca asemenea aparate să prezinte o deplină garanție în exploatare).

Cele de mai sus sînt obiective specific legate de produsul pe care ni-l propunem, însă în cursul lecției voi avea grijă de îndeplinirea și a altor obiective comune procesului instructiv-educativ, de pildă cultivarea dragostei și respectului față de muncă, grija față de utilajele folosite etc. Cunoașterea tehnicii de lucru privind regulile de tehnică a securității muncii, educarea elevilor în spiritul disciplinei impuse de aceasta, sînt de asemenea obiective pe care trebuie să le urmărim permanent, în procesul formării generațiilor de muncitori, tehnicieni, specialiști.

Buna desfășurare a orei necesită și o sumă de materiale, la care trebuie să ne gândim din vreme. În cazul la care ne referim este vorba de: a) panouri — abace, cu materialele folosite în construcția transformatoarelor, câteva tipuri de transformatoare; b) reperi și subansamblele dispozitivului (executate tot în cadrul activităților practice în ședințele anterioare); c) miezul circuitului magnetic și carcasa bobinelor transformatorului (și acestea construite, conform planificării, în ședințele anterioare); d) conductoare și bare de cupru și materiale electroizolante; e) schema electrică de principiu; și altele.

Lucrări pregătitoare

Vor întocmi din timp documentația tehnică necesară: fișa tehnologică, desene de execuție sub formă de material expozitiv (planșe) pentru cele construite anterior, cit și calculele necesare, unde se vor folosi variantele accesibile pregătirii elevilor, efectuînd astfel și verificarea datelor în realizarea sigură a obiectivului.

Pentru lucrarea de executat în lecția curentă, vor fi pregătite materialele trebuitoare, sculele, dispozitivele și instalațiile corespunzătoare, avîndu-se în vedere:

- calitatea și cantitatea materialelor să corespundă;
- să se asigure starea de funcționare și cea generală a echipamentului amintit;
- echipamentul cît și materialele să fie pregătite separat pentru fiecare formație de lucru;
- să fie asigurate cele mai bune condiții de lucru din punct de vedere ergonomic și al protecției muncii etc.

Pregătirea anticipată a elevului pentru lecție (obiective de seminarizat) Am grijă ca elevii să revadă o serie de cunoștințe din domeniul fizicii cît și din unele lecții anterioare de lucrări practice ca: legile inducției electromagnetice, proprietățile materialelor electrozolante, despre conductoare etc.; să cunoască modalitatea de calcul și execuție a miezului magnetic realizat (parametrii fiind cunoscuți):

$$\begin{aligned} \text{Puterea în secundar } P_2 &= I_2 \cdot U_2 = 10 \text{ A} \cdot 30 \text{ V} = 300 \text{ W}; \text{ Puterea în primar } P_1 = P_2 = 300 \text{ W}; \\ \text{Miezul în formă de bobină: } L &= \frac{P_1}{I_1^2} = \frac{300 \text{ W}}{(10 \text{ A})^2} = 3 \text{ mH}; \\ \text{Miezul în formă de bobină: } L &= \frac{P_2}{I_2^2} = \frac{300 \text{ W}}{(10 \text{ A})^2} = 3 \text{ mH}; \\ \text{Miezul în formă de bobină: } L &= \frac{P_1}{I_1^2} = \frac{300 \text{ W}}{(10 \text{ A})^2} = 3 \text{ mH}; \\ \text{Miezul în formă de bobină: } L &= \frac{P_2}{I_2^2} = \frac{300 \text{ W}}{(10 \text{ A})^2} = 3 \text{ mH}; \end{aligned}$$

Desfășurarea lecției

Îmi propun să încep lecția — cum este și firesc — prin organizarea grupei de elevi pentru instructajul introductiv (controlul ținutei de protecție a muncii, al caietului de activități practice etc.); după aceasta, voi trece la controlul cunoștințelor tehnologice amintite la capitolul „lucrări pregătitoare pentru lecție”. Aceste cunoștințe trebuie repetate, reamintite, fiind absolut necesare pentru înțelegerea cunoștințelor și conținutului lucrărilor din lecția respectivă. Trec apoi la anunțarea subiectului lecției noastre, la explicarea scopului ei.

După aceasta, urmează partea de comunicare a noilor cunoștințe:

1. Noțiunile teoretice implicate în calculul transformatorului. Voi conduce la efectuarea, împreună cu elevii, a unui calcul asupra datelor constructive de realizare a bobinelor electrice, în limita parametrilor propuși, adică o putere în secundar de 900 volți-amperi cu bobinele concentrice pe aceeași coloană, astfel:

$$\begin{aligned} P_1 &= 220 \text{ W}; P_2 = 1.000 \text{ W}; P_3 = 900 \text{ W la } U_3 = 3,5 \text{ V} \\ \text{Pentru numărul de spire, ținînd cont de calitatea tabel,} \\ B &= 14 \text{ KGs}; \\ n_1 &= \frac{P_1}{U_1 \cdot I_1} = \frac{220 \text{ W}}{220 \text{ V} \cdot 1,07 \text{ A}} = 255 \text{ spire} \\ n_2 &= \frac{P_2}{U_2 \cdot I_2} = \frac{1.000 \text{ W}}{10 \text{ V} \cdot 10 \text{ A}} = 10 \text{ spire și jumătate} \\ \text{Diametrul conductorului în bobina primară izolat de } 2 \times \pi \\ d_1 &= \sqrt[3]{\frac{P_1}{\rho \cdot n_1}} = \sqrt[3]{\frac{220 \text{ W}}{1,6 \text{ A/mm}^2 \cdot 255}} = 0,45 \text{ mm}; \\ \text{rotunjește la } 0,5 \text{ mm.} \\ d_2 &= \sqrt[3]{\frac{P_2}{\rho \cdot n_2}} = \sqrt[3]{\frac{1.000 \text{ W}}{1,6 \text{ A/mm}^2 \cdot 10}} = 4,6 \text{ mm}; \\ \text{rotunjește la } 5 \text{ mm.} \\ n_3 &= \frac{P_3}{U_3 \cdot I_3} = \frac{900 \text{ W}}{3,5 \text{ V} \cdot 10 \text{ A}} = 257 \text{ spire} \\ \text{Se vor folosi benzii paralele din cupru: } 2 \times 5 \times 25 = 40 \text{ mm,} \\ \text{sau } 5 \times 2 \times 25 = 40 \text{ mm etc.} \end{aligned}$$

2. Prezentarea și explicarea orientativă a schemei electrice complete, cunoașterea succintă a aparatelor componente, reprezentarea pe tablă a schemei transformatorului propriu-zis (fig. 1).

3. Se vor înfățișa, cu însușirile și caracteristicile lor, dispozitivele, sculele și instalațiile folosite.

4. Tehnologia bobinării: se prezintă succesiunea logică a fazelor: idem, modalitățile de realizare pe faze, avînd în vedere și alegerea soluțiilor celor mai potrivite care conduc, printre altele, la economie de timp, de materiale și de efort fizic; demonstrație pe faze, folosind mostre pregătite.

5. Am grijă să relev elementele deprinderilor ce trebuie însușite cu ocazia bobinării sau a lucrărilor înrudite — atenție asupra manevrelor la dispozitive, prinderea, orientarea și strîngerea conductorului la înfășurare, calitatea spirelor, succesiunea straturilor și a izolației dintre ele, tehnica realizării prizelor mediane, legături la borne, impregnare etc.

În timpul lucrului, vor fi urmărite și aplicate măsurile care conduc la preîntîmpinarea accidentelor de muncă.

După toate acestea, voi încerca să verific dacă elevii au reținut cele ce le-am explicat și, în special, noțiunile de bază, care ne sînt strict necesare pentru acti-

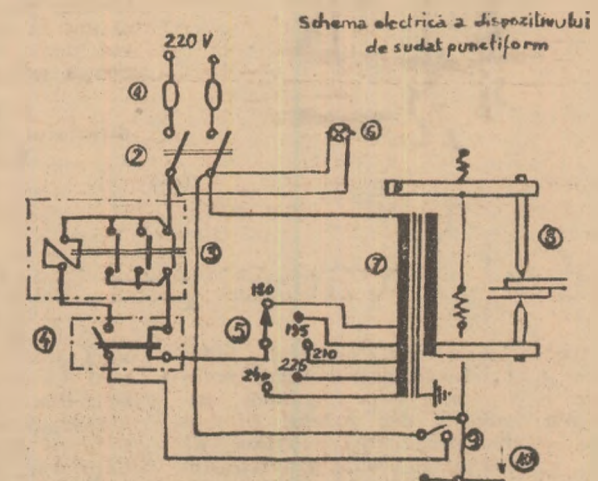

Încercînd să dezlege tainele electrotehnicii

vitătea practică. Verificarea modului de execuție a operațiilor practice (cu repetarea demonstrațiilor de către elevi) este de o mare utilitate.

Trecem apoi la activitatea practică propriu-zisă. În vederea ei efectuez o reorganizare a elevilor după categorii de lucrări (înfășurarea bobinajului primar, acoperirea cu bandă linoxinică a barelor, pentru bobinajul secundar etc.).

În timp ce elevii lucrează: intrucît în electrotehnică este necesar să acordăm o mare atenție calității, încă din primele faze ale activității, supraveghez corectitudinea în efectuarea fiecărei operații și în folosirea uneltelor și materialelor. De exemplu, unii elevi au

1. Siguranțe fuzibile 15 A
2. Intrerupător bipolar sau Paco
3. Contactor AC3 10A legat paralel
4. Releu termic 15 A
5. Comutator
6. Lampă contr. sau ilum. local
7. Transformator
8. Armăturile de punct-tare
9. Microcontactor
10. Pedală

tendența de a improviza anumite legături electrice; sau nu dau suficientă atenție realizării contactelor pentru buna continuitate a curentului, nu manifestă suficientă grijă față de sensibilitatea izolației conductorului, pentru respectarea numărului de spire în bobină, dispunerea lor etc. Intervenția promptă a conducătorului lucrării va preveni formarea deprinderilor greșite.

La sfîrșitul lecției, lucrările sînt strînse și puse în dulapuri, elevii avînd obligația să curețe și să lase în ordine locul de muncă.

La o mare eficiență conduce analiza muncii și aprecierea calității lucrărilor. În astfel de împrejurări se popularizează aspectele pozitive, se scot în evidență lipsurile, se aduc laude elevilor care dau lucrări de calitate și în timpul reglementar, sînt disciplinați și perseverenți, manifestă dragoste față de muncă.

Pentru consolidarea deprinderilor mă folosesc și de marea dorință a copiilor de a construi transformatoare pentru unele jucării sau aparate de utilitate personală. În consecință, le dau să efectueze anumite calcule pentru astfel de transformatoare, cu posibilitatea realizării lor în școală. În felul acesta îi cointeresez în procesul formării și consolidării deprinderilor.

În încheiere, aș vrea să menționez că, la această temă, rezerv și ore de consolidare a cunoștințelor în școală (ceea ce am făcut în prima oră nefiind suficient). În cadrul lor caut să realizez lucrări din planul de producție al întreprinderilor economice cu care colaborăm.

Prof. maistru VIRGIL MAXIM
Școala generală nr. 19
Brașov

„Partid, inima țării“

Conceput în lumina documentelor Conferinței Naționale a P.C.R. și a hotărârii Plenarei C.C. al P.C.R. din luna 1973, Festivalul de teatru, de poezie patriotică și revoluționară: „Partid, inima țării“ — faza pe județul Suceava — a constituit un omagiu adus celei de-a XXX-a aniversări a eliberării patriei noastre de sub jugul fascist și celei de-a XXV-a aniversări a Organizației de pionieri. A fost o amplă manifestare patriotică, ce s-a transformat într-o adevărată sărbătoare de cinstire a tradițiilor noastre istorice, a victoriilor noastre de zi cu zi pe drumul construirii socialismului.

La interesanta manifestare cultural-artistică, de la Gura Humorului, au participat pionieri și elevi din școlile generale ale județului Suceava.

De o bună apreciere s-au bucurat montajele literar-muzicale: „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie“ — Dolheștii Mari; „Te slăvim partid iubit“ — Suceava; „Inchinare“ — Costina etc., toate exprimând, prin versuri și melodii, profunde sentimente de patriotism, de dragoste față de partid și popor. Brigăzile de agitație ale școlilor din Boroaia, Iacobenii, Dolheștii Mari, Cîmpulung, Frasin, Dumbrăveni, Drăgoiești etc., atît ca interpretare, cît și ca valoare a textelor care surprindeau unele aspecte negative, criticîndu-le, au făcut o impresie frumoasă publicului constituit în majoritate din elevi.

Repertoriul echipelor de teatru („Cine ride la urmă“ — Piraie; „Băiatul și inima lui“ — Școala generală nr. 2 din Suceava; „Șoimul rănit“ — Școala generală nr. 3 din Suceava; „Ultima oră de război“ — Fălticeni; „Omul invizibil“ — Gura Humorului; „Fratele meu Culai“ — Cîmpulung etc.) a pus în lumină aspecte legate de dezvoltarea morală și spirituală a poporului, de

problematica vieții acestuia, de atitudinea proprie față de muncă, față de obligațiile școlare.

Desfășurată sub îndrumarea și conducerea C.J.O.P. și Inspectoratului școlar al județului Suceava, faza județeană a Festivalului cultural-artistic a avut o finalitate pozitivă sub toate aspectele.

Prof. VALERIU SANDOVICI
Școala generală din Dolheștii Mari,
județul Suceava

Pentru munca directorilor

În perioada 4—23 februarie 1974, la I.C.P.P.D. — Filiala Brașov, au participat la cursuri de perfecționare 54 de directori de școli generale din județele: Sibiu, Harghita, Covasna și Brașov.

În programul lor de pregătire au fost incluse probleme ca: Sarcinile educative ale învățămîntului în lumina documentelor de partid; Concepția P.C.R. cu privire la făurirea societății socialiste multilateral dezvoltate; Conducere; Metodică etc. Pe lângă temele expuse de lectori de la I.C.P.P.D. — Filiala Brașov și de cadre de la Universitatea brașoveană, au avut loc și multe dezbateri, în care directorii au făcut un larg schimb de experiență expunîndu-și părerile în legătură cu rolul cadrelor didactice în modernizarea învățămîntului.

Dialogul dintre cursanți și conducătorii cursurilor a fost deosebit de interesant, el evidențiind, la scară reală, raportul dintre teorie și practică.

În afară de temele prezentate, în program au mai fost prevăzute activități la opt școli din Brașov și din împrejurimi. Aici s-au dezbătut probleme ale planificării și conducerii activității procesului de învățămînt, s-a asistat la lecții și activități metodice etc., demonstrîndu-se aplicarea în practică a problemelor teoretice.

Prof. IONUȚ PETRU
directorul Școlii generale din comuna
Cristian, jud. Brașov

Viitorii pomicultori

Apelul lansat de Comitetul județean U.T.C., Inspectoratul școlar județean și Stațiunea experimentală pomicolă Voinești, din județul Dimbovița, privind producerea puieților de nuc, a antrenat și școlile generale din județ. Din 30 de unități școlare vizitate, 24 au răspuns acestei acțiuni, colectîndu-se 39.550 nuci. S-au selecționat 42 tipuri. Majoritatea nucilor sînt stratificate, urmînd a fi semănate pe loturile școlare.

În acțiunea de colectare a nucilor se pot evidenția școlile generale din satele: Gemenea, Voinești, Văleni-Dimbovița, Suduleni, care au strîns peste 3.000 nuci fiecare.

Au colectat între 2.000 și 3.000

nuci școlile din: Bărbulețu, Drăgoiești, Cîndești Vale, Malu cu Flori, iar cele din satele Izvoarele, Pietrari, Manga, Valea Lungă-Cricov, Puchenii, Cîndești Deal, Tătăreni, Dragomirești, Căprioru, Mănești, între 1.000 și 2.000 nuci.

Participînd în număr cît mai mare la această acțiune, elevii școlilor generale, în frunte cu profesorii de biologie-agricultură și comandanții de pionieri, vor aduce o contribuție substanțială la înmulțirea nucilor în județul Dimbovița.

Prof. ANDREI BANDUROVSKI
Călimănești, jud. Dimbovița

În vizită la cei mici

La grădinița cu orar prelungit nr. 13 din Salonta a avut loc o întîlnire între copiii din grupa mare, condusă de educatoarea Elena Pop, și detașamentul de pionieri al clasei a II-a A de la Școala generală „Alexandru Moghioroș“ care îi patronază.

La început, elevul Tiberiu Dubei,

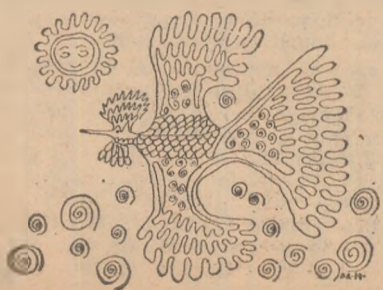
comandantul detașamentului, le-a vorbit celor mici despre cravata și insigna de pionier și despre jurnalul detașamentului.

Copiii de la grădinița au ascultat cu viu interes cele spuse de pionieri și au primit cu bucurie un cadou: o cravată de pionier, mici obiecte confecționate de școlari și bomboane.

A urmat apoi un program artistic în care pionierii: Cornelia Vașca, Viorica Brouș, Valentin Sereș, Mirela Rugea și mulți alții au recitat poezii, iar detașamentul a cîntat cîntece patriotice și pionierești.

În curînd pionierii aceleiași clase îi vor avea ca oaspeți pe viitorii școlari în activitatea: „Cîntec, joc și voie bună, cu preșcolarii împreună“, activitate în care cei mici vor învăța cîntece și jocuri pionierești.

Inv. ANA DAN
Școala generală „Alex. Moghioroș“
din Salonta, județul Bihor

Consfătuirea profesorilor de biologie și agricultură din județul Ilfov

Inspectoratul școlar județean Ilfov a organizat sîmbătă 23 februarie a.c., la Liceul agricol din Dragomirești-Vale, județul Ilfov, o consfătuire cu profesorii de biologie-agricultură privind organizarea pepinierelor didactice și a activităților din microcooperativele școlare. În cadrul consfătuirii, profesorul Ștefan Mocanu, directorul Școlii generale din Belciugatele, a prezentat participanților modul de organizare a activităților de practică agricolă și de stabilire a planului de producție realizat de școală. Tovarășul Victor Negrea, șeful comisiei de învățămînt de pe lângă Cabinetul județean de partid Ilfov, a relevat rolul deosebit care revine cadrelor didactice în educarea elevilor pentru muncă în cadrul microcooperativele școlare.

Despre situația actuală și de perspectivă a culturii pomilor și producerea materialului săditor, cu referiri la județul Ilfov a vorbit ing.

Paul Rădulescu de la Ministerul Agriculturii, Industriei Alimentare și Apelor. În continuare, prof. Gheorghe Popescu, directorul Liceului agricol din Dragomirești-Vale, a împărtășit participanților din experiența sa privind organizarea activităților practice, desfășurate în horticultură și zootehnie. După vizitarea laboratoarelor și a sectorului de producție (sere, pepiniere, cîmp dendrologic și sector zootehnic), de la Liceul agricol din Dragomirești-Vale, participanții la consfătuire au adresat întrebări referitoare la întocmirea planului de cultură și producție.

În încheierea consfătuirii, prof. Rada Mocanu, inspector general școlar al Inspectoratului școlar județean Ilfov, a arătat care sînt sarcinile imediate ale cadrelor didactice în activitatea agricolă de primăvară, desfășurată în cadrul microcooperativele școlare.

V. APOSTOL

O dezbatere matematică

Este lăudabilă inițiativa Editurii didactice și pedagogice din București de a iniția întîlniri ale cadrelor didactice cu autorii și redactorii responsabili de manuale. Sînt prilejuri deosebite, în care personalul didactic de diferite specialități are posibilitatea să-și spună cuvîntul asupra conținutului manualelor elaborate. O astfel de întîlnire reușită a avut loc, recent, la Casa corpului didactic din Cluj, unde, în prezența a peste 50 de profesori de matematică, a reprezentanților editurii, filialelor Cluj a Societății de științe matematice și I.C.P.P.D., s-a dezbătut pe larg modul în care manualele de matematică pentru anul I de liceu, ediția 1973, corespund sau nu cerințelor actuale ale procesului instructiv-educativ. Au fost făcute numeroase observații critice și propuneri concrete, menite să ducă la o îmbogățire substanțială a noii ediții pentru anul 1974 și la pregătirea ediției revizuite pentru anul școlar 1975—1976.

Consfătuirea a fost valoroasă nu numai în privința sugestiilor și propunerilor cu privire la îmbunătățirea viitoarelor ediții ale acestor manuale, dar ea a constituit, în același timp, un mi-

nunat prilej de valorificare a metodelor bune folosite în predarea matematicii, un valoros schimb de opinii, deci, cu privire la perfecționarea și modernizarea acestui obiect de învățămînt.

Prof. TEODOR FODOR
directorul Casei corpului
didactic a județului Cluj

Cerc literar

Clădită pe munca înaintașilor scrisurii române, literatura noastră de azi demonstrează în mod convingător că limba română a rămas tot „dulce și frumoasă“. Cu toții ne desfășăm citind-o, și o admirăm tot de-atîtea ori.

În școală acest lucru se face organizat, în special sub conducerea profesorului de limba română. El este acela care recomandă elevilor lectura suplimentară și tot el controlează modul cum și ce citesc elevii.

Nu de mult, în școala noastră s-a organizat un cerc literar al elevilor. Cercul este condus de profesorii de limba română. Avînd o planificare și o tematică bine gîndită, cercul de limba română de la școala noastră cuprinde un număr de 25 elevi aparținînd claselor V—VIII. De la începutul anului școlar pînă în prezent, în cadrul cercului s-au dezbătut mai multe teme: „George Coșbuc — cîntăreț al naturii“, „Balada populară“, „Eminescu și folclorul“, sub formă de referate urmate de discuții. Temele prezentate au fost însoțite de proiectii sau de audiții înregistrate pe disc. Referatele au fost pregătite de elevi, după o bibliografie indicată de conducătorul cercului.

Tot în cadrul cercului de limba română avem propusă, ca temă, analiza creațiilor proprii ale elevilor (în versuri și proză); fiindcă cercul literar este un cadru favorabil pentru manifestarea aptitudinilor și talentului literar al elevilor. Cercul de limba română ajută elevilor și la formarea unei exprimări corecte, le dezvoltă gîndirea și gustul estetic, într-un cuvînt le dezvoltă dragostea pentru literatură.

Prof. PETRI OVIDIU
Liceul din Nimigea,
jud. Bistrița-Năsăud

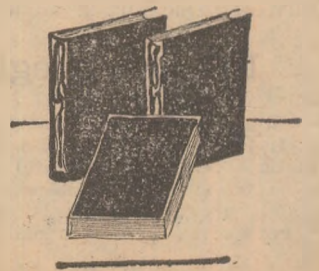
„Eroina de la Jiu“

În cadrul manifestărilor dedicate aniversării a 80 de ani de la nașterea Ecaterinei Teodoroiu, luptătoare dirză pentru eliberarea socială și națională, născută pe meleagurile Gorjului. Filiala de istorie din Tîrgu-Jiu a organizat un simpozion cu titlul: „Eroina de la Jiu, simbol al luptei maselor populare pentru eliberarea națională și socială“.

În sala de spectacole din municipiul Tg. Jiu, în prezența unui număr mare de participanți (profesori, oameni ai muncii din întreprinderile și instituțiile municipiului), profesorul Constantin Pruteanu, președintele filialei, a ținut expunerea: „Documentele vremii, despre eroina de la Jiu — Ecaterina Teodoroiu“; profesorul Petre Gheorghe, de la Muzeul județean, a prezentat comunicarea: „Ecaterina Teodoroiu, pildă vie a curajului și eroismului neamului românesc“, iar profesorul Constantin Bistreanu, comunicarea: „Ecaterina Teodoroiu în literatură“.

De asemenea, la „Casa memorială Ecaterina Teodoroiu“ din Vădeni-Tîrgu-Jiu, s-au organizat vizite cu elevii, adevărate lecții de istorie. Cu acest prilej, prof. Constantin Pruteanu de la Liceul „Ecaterina Teodoroiu“ a evocat momente din viața și lupta „eroinei de la Jiu“, făcînd din această acțiune o lecție de patriotism, după care elevii Liceului „Ecaterina Teodoroiu“ au prezentat un frumos program artistic.

Prof. VICTOR COSMULESCU
Liceul „Tudor Vladimirescu“,
Tîrgu-Jiu

TRANSFER DE EXPERIENȚĂ

Apreciind că directorilor unităților școlare le vine rîndul destul de rar să participe la cursurile de perfecționare și că expunerile făcute ocazional, precum și studiul individual al bibliografiei rezolvă doar parțial perfecționarea directorilor, Inspectoratul școlar al județului Arad, în colaborare cu Casa corpului didactic, organizează schimburi de experiență pe grupe de câte 30-35 directori de școli, axate pe activități practice, urmate de discuții și concluzii. Programul acestora cade în sarcina inspectorului care răspunde teritorial de un anumit număr de școli, dar la buna lor organizare își aduc contribuția și ceilalți inspectori de specialitate.

Pentru acest an școlar, de exemplu, inspectoratul școlar și-a propus să organizeze în fiecare trimestru câte un schimb de experiență.

Temele acestor schimburi de experiență sînt fixate în mod diferențiat, de la caz la caz, pe de o parte în funcție de problemele de cea mai mare actualitate în învățămînt, iar pe de altă parte, în funcție de domeniile în care directorii respectivi au nevoie de mai mult ajutor pentru exercitarea în bune condiții a conducerii.

Adresîndu-se unor directori din care mulți sînt în primii ani de activitate de conducere, la grupul la care mă refer, în trimestrul I, tema a constituit-o „Metodica asistenței la lecții”, în trimestrul II „Preocupări ale conducerii școlii pentru folosirea metodelor activizatoare în procesul de învățămînt”, iar pentru trimestrul III este planificată tema „Lichidarea fenomenului de repetenție la clasele I-IV”.

În general, la un astfel de schimb de experiență, directorul școlii gazdă susține un referat în fața tuturor participanților; se asistă apoi la lecții pe grupe alcătuite din cîte patru-șase directori, după criterii de specialitate și vechime. După ce discută între ei, unul din directori comunică observațiile necesare celui asistat; se organizează apoi o discuție generală, la care participă inspectorii, directorii și cadrele didactice din școala respectivă. Discuția generală începe cu prezentarea concluziilor, părerilor și propunerilor fiecărui grup de directori și se continuă prin participarea la discuții a celorlalți participanți. Concluziile se prezintă de către inspectorul care a organizat acțiunea.

Unul din cele mai valoroase aspecte ale acestor schimburi de experiență îl constituie faptul că inspectorii aleg cu grijă școala în care urmează să fie realizată acțiunea. De data aceasta, a fost aleasă Școala generală din Tirnova, fără ca aceasta să fie una din cele unități școlare cărora să i se fi creat o situație deosebită pe plan județean. Dacă în această școală sînt numeroase și bune realizări, acestea se

datoresc, în primul rînd, corpului didactic, conducerii școlii și sprijinului deosebit primit din partea organizației de partid comunale și a consiliului popular comunal. Fără subvenții din afară, în curtea acestei școli s-au amenajat din inițiativa conducerii școlii, prin munca directă depusă de elevi, un teren de volei, un teren de baschet, un teren de handbal, cu posibilitatea de a transforma în cîteva minute, unul din ele în teren de tenis.

Deși în vechea clădire a școlii s-a amenajat o sală de gimnastică, cele mai multe ore de educație fizică și activități sportive, cînd timpul este favorabil, se realizează în aer liber, pe aceste terenuri.

În cabinetele de științe naturale și geografie există o colecție de roci, realizată de elevi și cadrele didactice, diferite semințe puse din vreme la incolțit, îngrijite de elevi sub supravegherea profesoarei, multe planșe confecționate, de asemenea, cu sprijinul elevilor care se folosesc la demonstrațiile necesare la unele lecții.

Cabinetele de fizică și chimie sînt îmbogățite, cu multe elemente confecționate în școală sau procurate prin forțe proprii.

Cabinetele de științe sociale și istorie, cele de limbă română și limbă străină, pe lângă materialele primite de la forurile superioare, sînt îmbogățite cu o mulțime de planșe, după nevoile predării la fiecare obiect, confecționate de asemenea de profesori și elevi. Atelierul de mecanică, în care elevii efectuează o parte din orele de lucrări practice, este amenajat și utilat cu sprijinul unității I.M.A. din localitate, iar cel de mături și împletituri, a fost dotat cu sprijinul C.A.P. din comună.

Într-o astfel de școală, evident că directorii, în special cei cu mai puțină experiență în învățămînt, pe lângă cunoștințele privind munca de conducere, pe care le obțin din referate, discuții, comentarii, îndrumări din partea inspectorilor, dobîndesc cunoașterea pe viu a unor realități, care reprezintă rezultate directe ale unei munci de conducere concrete, îndreptată spre acoperirea necesităților reale ale școlii și obținută prin colaborarea strînsă și fructuoasă cu toate instituțiile din localitate. Directorii școlii care au luat parte la schimbul de experiență, au avut de cîștigat și din acest punct de vedere, întrucît activitatea propriu-zisă din această școală constituie un exemplu de felul în care, prin posibilități locale, dar printr-o muncă serioasă, dusă în direcții și scopuri precise, se pot obține lucruri care depășesc, de departe, media.

Este adevărat că și în această școală mai sînt lucruri de pus la punct, din care unele au și fost scoase în evidență de participanți: planșele despre care am vorbit ar putea fi confecționate cu

mai multă grijă pentru estetic; rocile ar trebui și urmează să fie clasificate, materialul expus în cabinete ar trebui să fie mai bine organizat, elevii și-ar putea da o contribuție și mai mare la menținerea curățeniei în școală ș.a.

Cunosc dorința pe care și-au exprimat-o, în mai multe rînduri, directorii de școli care au participat la cursurile de perfecționare de a se afecta mai mult timp activităților practice desfășurate direct în școli și satisfacția manifestată de aceștia că la ultimele serii s-a realizat acest deziderat.

Acțiunile organizate de Inspectoratul

școlar Arad aduc, prin schimburile de experiență despre care am vorbit mai sus, tocmai completarea necesară la expunerile care se fac în fata directorilor, cu diferite puileuri.

Socotesc însă că pentru realizarea unei eficiențe sporite a acestora, alți directorii cît și inspectorii care le organizează și le conduc ar trebui să manifeste mai mult spirit critic mai multă exigență și să folosească în pregătirea și desfășurarea lor în mai mare măsură materia bibliografică consacrat noului, atît în ce privește munca de conducere, cît și celelalte compartimente de muncă din școală, folosind tot mai mult argumentația științifică și înlăturînd pe cît posibil soluțiile empirice bazate numai pe talent și experiență.

ION GIL BORCA

Coordonarea activităților de perfecționare

Elaborarea „Calendarului activităților desfășurate de Inspectoratul școlar județean și școlile din județ” a fost determinată de necesitatea relevării acțiunilor prioritare de pe parcursul unui an școlar, de cerințele obținerii unei coordonări a acestor activități (și, prin aceasta, de sprijinire a eficienței acțiunilor respective), precum și de necesitatea de a evita paralelismele, de a populariza din timp activitățile principale în vederea pregătirii lor temeinice.

„Calendarul” sintetizează și corelează acțiunile propuse de toți factorii educaționali — școala, organizația de pionieri și U.T.C., sindical și Casa corpului didactic — pe baza consultării unor colective largi în vederea asigurării unei concepții unitare a întregului proces instructiv-educativ. Totodată, prin acest instrument de lucru, elaborat pe baza planului general de muncă, se asigură orientarea în perspectivă a întregii activități alături de nivelul organismelor județene cît și la fiecare unitate școlară pentru întregul an școlar.

Considerăm că în acest fel se cunosc la nivelul fiecărei școli toate acțiunile organizate de factorii educaționali din județ, iar pe de altă parte calendarul se completează la fiecare școală cu acțiunile specifice, asigurîndu-se, astfel, și inițiativa creatoare a colectivelor școlare.

Din experiența celor opt numere apărute pînă în prezent, fără întrerupere, de-a lungul a trei ani școlari consecutivi, rezultă că acțiunile stabilite pot să fie mai bine îndrumate și îndeaproape urmărite, dînd garanția realizării lor la un nivel

corespunzător. În același timp, el stimulează și acțiunile la nivelul școlilor, evitîndu-se — și pe această cale — supraîncărcarea elevilor și cadrelor didactice, asigurîndu-se un stil de muncă organizat, concret și eficient. Totodată, se realizează o economie de timp, evitîndu-se amănarea, contramandarea sau suspendarea unor acțiuni; se mai poate obține o reducere a numărului de convorbiri telefonice și a consumului de hirtie, cerut de popularizarea separată a fiecăreia dintre activitățile pe care le organizăm.

Avînd apariție trimestrială, Calendarul activităților a devenit un instrument de lucru de mare utilitate în organizarea manifestărilor care vizează continua perfecționare profesională a numerosului corp profesoral din județul nostru.

Apreciem că, în prezent, Calendarul antrenează colectivul de inspectori școlari și comisiile pe specialități care funcționează pe lângă Casa corpului didactic în conceperea, organizarea și desfășurarea unor activități a căror eficiență crește de la o etapă la alta. Rezultatele s-au materializat în culegerile de materiale cu caracter metodic cuprinse în volumele de studii și articole, intitulat „Opinii”, apărute cu sprijinul substanțial al Casei corpului didactic.

Tot în Calendar, mai sînt cuprinse și situațiile — cu termene precise — solicitate de către inspectorat și Ministerul Educației și Învățămîntului.

Prof. HERMANN SCHMIDT
inspector școlar general adjunct
județul Sibiu

ITINERARE EDITORIALE

Dimitrie Gusti:

„Scrieri pedagogice”

E.D.P., 1973

În contextul dat de coordonarea social-economică și politico-culturală ale țării, dintre cele două războaie mondiale, opera lui Dimitrie Gusti — fără să poată scăpa de amprenta limitelor ideologice ale vremii — se înscrie ca o contribuție originală în gîndirea epocii.

De aceea, în marea operă de valorificare a moștenirii noastre culturale, activitatea teoretică și practică a profesorului Dimitrie Gusti a format obiectul unor temeinice studii de reconsiderare, iar lucrările lui au revăzut lumina tiparului în valoroasa ediție critică elaborată de Ovidiu Bădina și Octavian Neamțu.

La acest amplu demers de valorificare, o remarcabilă și necesară împlinire aduce recentul volum de Scrieri pedagogice ale lui D. Gusti, alcătuit și însoțit de aprofundate studii, note și comentarii elaborate de către Ion Berca și Octavian Neamțu (E.D.P. 1973, Colecția „Pedagogia secolului XX”).

Redînd, astfel, în circuitul contemporan al culturii noastre lucrările de profil pedagogic ale celui care a ilustrat gîndirea românească cu prodigioasă sa activitate creatoare de mai bine de o jumătate de veac, — lucrarea prezintă cititorului un cu-

prinzător și variat registru tematic al acestor studii axat pe aspectele esențiale: Cercetarea sociologică și funcțiile ei educative; Politica culturii; Politica școlară; Învățămîntul sociologic; Pedagogia universitară; Pedagogia acțiunii social-culturale; Pedagogia națiunii.

Aprofundatul studiu introductiv semnat de prof. Ion Berca analizează atît sistemul sociologic gustian de cunoaștere științifică a satului și de culturalizare a maselor țărănești, cît și concepția despre educație, considerată ca o acțiune intenționată de integrare a individului în viața socială și formatoare de personalități sociale, acțiune vizînd deopotrivă tineretul și ridicarea prin cultură a satelor — căile de realizare fiind date deopotrivă de școală și de cîminul cultural, de serviciul social și de școala superioară țărănească, totul desfășurîndu-se în procesul adaptării la mediul social de viață, ducînd la autocunoaștere și la autovalorificare.

În mod amănunțit și critic sînt expuse atît concepțiile lui Dimitrie Gusti despre organizarea învățămîntului, legătura școlii cu viața, reforma învățămîntului primar, profesional, liceal, universitar, cît și concepțiile privind cultura, practica acțiunii

culturale, rolul cîminului cultural, serviciului social, al echipelor studențești.

Valoroasa activitate desfășurată de profesorul Dimitrie Gusti în domeniul unei pedagogii a păcii, activitate incununată prin crearea de către el, în 1946, la New York, a Institutului Social al Națiunilor, pe care l-a prezidat și care a fost primul institut mondial pentru știința și problemele păcii — constituie obiectul unui adîncit și de orizont studiu elaborat de Octavian Neamțu.

Ion Drăgan:

„Psihologia copilului și psihologia pedagogică”

Timișoara, 1973

Printre lucrările recent apărute sub egida Seminarului pedagogic al Universității din Timișoara, se numără și cursul lectorului universitar Ion Drăgan, Psihologia copilului și psihologia pedagogică.

Avînd drept principiu de bază legarea școlii de viață, de practică, lucrarea se vrea un instrument care să-l ajute pe student, viitorul profesor, să înțeleagă resursele psihologice ale procesului instructiv-educativ și ale activității de orientare școlară și profesională evitînd, prin aceasta, empirismul în muncă. Volumul are cinci capitole: 1) Particularitățile de vîrstă și individuale ale elevilor și implicațiile lor în activitatea instructiv-educativă; 2) Cunoașterea elevilor — condiție a eficienței muncii instructiv-educative; 3)

O deosebită contribuție la cunoașterea și aprofundarea lucrărilor pedagogice ale lui Dimitrie Gusti o aduc bogatele și documentatele note și comentarii alcătuite de Octavian Neamțu.

Volumul cuprinzînd studiile pedagogice ale lui Dimitrie Gusti reprezintă un autentic act de restituire, o binevenită și necesară integrare în circuitul culturii contemporane a creației unui exponent de seamă al gîndirii românești.

ION ORGHIDAN

Bazele psihologice ale învățării; 4) Aspecte și probleme ale psihologiei educației; 5) Probleme teoretice și practice ale orientării școlare profesionale. Fiecare capitol se încheie cu o bogată bibliografie în principalele limbi de circulație.

Prin conținutul său tematic, prin bogatele referiri la practica pedagogică, cartea constituie un instrument util pentru sporirea eficienței procesului instructiv-educativ. Ea se adresează atît studenților de pe băncile facultății, cît și cadrelor didactice care se prezintă la examenele de definitivare sau de grad. În același timp, lectura cărții este utilă tuturor educatorilor.

D. R.

Lumea arabă se poate mindri cu contribuția deosebit de prețioasă pe care a adus-o la patrimoniul civilizației universale, al științei, literaturii, artelor. Tradițiile învățămîntului sînt, ca și această contribuție, milenare. Numeroase centre de învățămînt au cunoscut înflorirea în diverse perioade ale Califatului arab. În anul 972, pe lângă moscheea Al-Azhar din Cairo, a fost creat un centru de învățămînt a cărui istorie s-a continuat pînă în prezent, fiind astăzi a treia universitate a acestui oraș. La Bagdad, știința și cultura s-au bucurat de o deosebită grijă din partea califilor abasizi. Din vremea unuia din ultimii califi ai acestei dinastii, Al-Mustansir Billah (1226—1242), datează școala care i-a purtat numele pînă în zilele noastre, în vecinătatea vestigiilor căreia a fost ridicat de curînd edificiul modernei universități care îi va duce tradițiile peste ani, în viitor: Universitatea Al-Mustansiriya.

Dar, în ciuda acestor tradiții, din cauza îndelungatei dominații străine, popoarele arabe au suferit și continuă să suporte consecințele uneia din cele mai grave maladii care au însoțit colonialismul pretutindeni pe unde a trecut, afectînd un important procent al populației: neștiința de carte.

Alfabetizarea, importantă măsură de natură să contribuie la ridicarea generală a nivelului cultural al poporului, a fost înscrisă ca sarcină prioritară în programele unor țări ca Siria, Irakul, Algeria, Tunisia și altele. În anul 1972, guvernul sirian a adoptat o lege care stipulează eradicarea acestei maladii în decurs de șase ani și a întreprins măsurile necesare pentru traducerea ei în viață. O campanie asemănătoare este în plină desfășurare și în alte state arabe.

Măsurile vizînd lichidarea analfabetismului sînt corelate cu eforturi de natură să asigure generalizarea efectivă a învățămîntului primar, dezvoltarea acestuia în așa fel încît să devină accesibil tuturor copiilor de vîrstă școlară. Acestui obiectiv îi servește și decretul, adoptat la începutul lunii februarie din acest an de către Consiliul Comandamentului Revoluției din Irak, care prevede gratuitatea învățămîntului de toate gradele. Bugetele de stat ale Siriei și Irakului au alocat în ultimii ani importante sume pentru dezvoltarea bazei materiale și modernizarea învățămîntului: construirea de noi spații de învățămînt, asigurarea materialului didactic, amenajarea de ateliere și laboratoare, introducerea mijloacelor audio-vizuale, a televiziunii și filmului, în toate etapele procesului de învățămînt. În momentul de față sînt cuprinși în învățămîntul elementar și mediu circa 950 000 de elevi în Siria și peste 1 150 000 în Irak (conform statisticilor pe anul 1972), cifre edificatoare pentru progresele realizate în această direcție, dacă le raportăm la populația acestor țări.

Sarcinile pe care statele arabe prietene și le-au propus în scopul dezvoltării economice și social-culturale au necesitat și necesită în continuare eforturi deosebite pentru crearea unor cadre cu pregătire medie și superioară la nivelul impus de tehnica și civilizația modernă.

Vizitele pe care le-am făcut de curînd într-o serie de universități arabe, printre care cele de la Bagdad, Damasc și Beirut, mi-au permis un contact direct cu preocuparea acestor țări pentru crearea cadrelor cu pregătire superioară, de care au nevoie economia și cultura lor în plină dezvoltare. Alături de studenții din țările respective, în aceste universități studiază și numeroși studenți din alte țări arabe și nearabe. În mod deosebit impresionează complexul celei de a doua universități bagdadiene, care continuă tradiția școlii create cu circa 750 de ani în urmă de către Al-Mustansir Billah. Arhitectura deosebită a noilor construcții, îmbinată cu asigurarea necesităților funcționale, gruparea facultăților, căminelor și celorlalte dotări social-culturale și sportive fac din această universitate un modern centru al învățămîntului superior din Irak.

În intenția de a permite accesul la învățămîntul superior tinerilor provenind din toate regiunile țării și din toate mediile sociale, factorii responsabili din Siria și Irak, ca și din alte state arabe de altfel, au evitat concentrarea unităților de învățămînt superior în capitală. Așa de pildă, în afara celor două universități din Bagdad, în Irak mai funcționează încă trei universități: cea de la Basra, oraș situat în extre-

ÎNVĂȚĂMÎNTUL ARAB PE CALEA MODERNIZĂRII

mitatea sudică a țării, la confluența Tigrului cu Eufratul și cele de la Mosul și Suleimaniya, situate în regiunea de nord a țării. În cele cinci universități studiază peste 50 000 de tineri. Recentul decret al Consiliului Comandamentului Revoluției, care reglementează unele probleme referitoare la învățămînt, înscrie, în cadrul politicii planificate a statului irakian, obligația acestuia de a asigura locuri de muncă tuturor absolvenților învățămîntului superior. În Siria, alături de universitatea din Damasc, care număra în 1973 peste 35 000 de studenți, cu circa 10 000 mai mulți decît în 1970, au fost înființate universități la Alep și Latakia.

În paralel cu diversificarea specialităților care se studiază în învățămîntul superior, politica de industrializare, de dezvoltare economică-socială a acestor țări a impus orientarea în ultimii ani către crearea unor institute profilate pe pregătirea de cadre medii tehnice.

O altă sarcină dificilă, cu care forurile de specialitate din țările arabe s-au confruntat, a fost aceea a arabizării învățămîntului, inclusiv a celui superior, a trecerii de la învățămîntul limitat, organizat de autoritățile coloniale în limbi străine, la un învățămînt în limba națională. Cu excepția învățămîntului tehnic superior, întregul învățămînt din Siria și Irak, ca și din ce-

lelalte țări arabe, se desfășoară în limba arabă. În Siria, a fost introdusă limba arabă și în învățămîntul superior medical și chiar în facultățile tehnice pentru o serie de discipline.

În cadrul relațiilor de colaborare prietenească existente între România și

țările arabe, în institutele de învățămînt superior din țara noastră își efectuează studiile superioare și doctoratul sau beneficiază de stagiu de specializare numeroși tineri din țările arabe. Recenta vizită a șefului statului român într-o serie de state arabe va deschide noi perspective și relațiilor din domeniile culturii și învățămîntului, în contextul general al relațiilor României cu aceste țări, de care ne leagă aspirațiile și țelurile comune ale luptei împotriva imperialismului și colonialismului, pentru progres și dezvoltare economică, și față de care nutrim sentimentele unei prietenii profunde.

NICOLAE DOBRIȘAN

Vîrstnici, la un centru de alfabetizare din Siria

MENȚIUNI • MENȚIUNI

R. P. UNGARĂ

Studiul agriculturii tropicale

Școala superioară agricolă din localitatea Gödöllő, situată în apropiere de Budapesta, are în programul ei și studiul agriculturii tropicale, dat fiind faptul că ea școlarizează, într-un număr din an în an sportit, și studenți din Africa, America Latină, Asia și țările Orientului Mijlociu. Dar și studenții maghiari manifestă un interes deosebit pentru cunoștințele privind zonele tropicale și subtropicale.

Cursurile cuprind prelegeri speciale din trei sfere tematice: a) cultivarea plantelor tropicale; b) creșterea animalelor; c) principiile creării unor mari unități agricole în regiunile tropicale și organizarea acestora. Deocamdată predomină, la această disciplină, învățămîntul teoretic. În perspectivă însă se preconizează colaborarea cu instituțiile de acest profil din Africa, America Latină și Asia, pentru a se rezolva problemele adîncirii și perfecționării studiului.

R. P. POLONĂ

Dezvoltarea și perfecționarea școlii

Fiecare an aduce în școala poloneză un spor calitativ și cantitativ. Astfel, în 1973/1974 numărul de

R. S. CEHOSLOVACĂ

Școală în natură

O „experiență”, care durează de cinci ani, atrage luarea aminte a opiniei publice pedagogice, pentru rezultatele ei instructiv-educative deosebite: școala în natură.

Este vorba de o școală situată în localitatea Nuzerov, în care vin, pentru cîte trei săptămîni, serii succesive de elevi din centrul industrial Most. Școala, deservită de un colectiv al ei de cadre didactice, are un scop multiplu: învățătura, recrearea, fortificarea fizică, și, după caz, atenuarea influențelor negative ale mediului nesănătos în care trăiesc unii copii.

În ziua imediat următoare sosirii la această școală, copiii, sub conducerea profesorilor, reiau învățătura la fiecare disciplină, de acolo de unde au rămas la plecarea din școală pe care au frecventat-o. Programul de studiu se îmbină rațional cu cel recreativ, gospodăresc, educativ. Cea mai mare parte din aceste activități se desfășoară în natură: sala de muzică este înlocuită cu amfiteatrul în aer liber, gimnastica se efectuează nu în obișnuitele săli închise, ci pe pajiști și izlazuri; munca practică se face pe cîmp, în pădure etc. Elevii petrec astfel în natură 90 la sută din timpul destinat activităților în afara de clasă.

Este de reținut faptul că, în asemenea condiții, — noi pentru fiecare elev — copiii se comportă într-un alt mod, ceea ce ajută profesorilor din școala de bază și părinților să-i cunoască mai bine.

Întoarcerea acasă se face cu un cert câștig pe plan educativ, instructiv, recreativ și reconfortant.

locuri în învățămîntul mediu a crescut la 600 000. A crescut, de asemenea, numărul locurilor în liceele de cultură generală și în liceele de cultură profesională și în liceele de cultură profesională calificată. Alături de clasele speciale pentru anumite discipline (ca, de exemplu, matematică), au apărut altele noi — de biologie, chimie și de sport. Conform necesităților, s-a mărit și numărul școlilor cu predare în limbi străine.

În principiu, examenul de admitere a fost desființat, menținîndu-se numai în cazul cînd numărul candidaților depășește cu mult numărul de locuri. S-a creat posibilitatea ca absolvenții cei mai buni ai învățămîntului secundar, precum și laureații olimpiadelor să fie admiși în învățămîntul superior fără examen de admitere.

R. D. GERMANĂ

Editura cărții pentru copii

Creată cu 25 de ani în urmă, Editura cărții pentru copii, din Berlin, a publicat pînă în prezent 6 800 de titluri (din care 2 200 într-o singură ediție), într-un tiraj total de peste 100 de milioane exemplare. Cărțile semnate de autori din R.D. Germană care au apărut în această editură au fost traduse în 30 de țări.

CONSULTAȚII • RECOMANDĂRI METODICE • DEZBATERI • ÎNVĂȚĂMÎNTUL
IDEOLOGIC AL CADRELOR DIDACTICE

Relativ și absolut în cunoaștere. Unitatea dintre teorie și practică (Leția a XLI-a de filozofie pentru anul III, liceu)

Cunoașterea nu este un act momentan, ci un proces complex, istoric, dialectic. În cadrul lui, subiectul cunoscător înaintază anevoios prin galeriile necunoscutului, își însușește treptat zone noi de realitate. Dar, care sînt mobilurile interioare ale acestei procesualități, ce componente contradictorii determină continuitățile și discontinuitățile pe care cunoașterea le are? La aceste întrebări, gno-seologia marxistă răspunde prin teoria despre dialectica relativului și absolutului în cunoaștere.

1. Relativitatea teoriilor

Prin noțiunea de adevăr relativ sau, mai corect, de caracter relativ al adevărului, filozofia marxistă surprinde acea particularitate a cunoașterii care face ca nici o teorie să nu fie definitivă. Sistemele de cunoștințe sînt privite ca fiind deschise, aproximative, elastice, pasibile de completări și corectări ulterioare. Mecanica newtoniană a fost corectată și completată de mecanica relativistă, teoria atomistă a lui Democrit a fost ridicată pe o nouă treaptă de atomismul chimiei secolului al XIX-lea, iar acesta a fost reconsiderat mult de atomismul contemporan al mecanicii cuantice și fizicii nucleare. Filozofia marxistă, în formularea ei clasică, a corectat și completat viziunile materialiste și dialectice anterioare, iar as-

tăzi se îmbogățește continuu pe calea generalizării filozofice a noilor date ale științei și tehnicii, ale practicii revoluționare contemporane.

Caracterul relativ al teoriilor este dat de două genuri de factori: ineputabilitatea obiectului de cunoscut și limitele individuale și sociale ale cunoașterii. Facultățile cognitive ale oricărui individ concret, oricît de genial ar fi, sînt limitate, „nesuverane“, cum scria Engels, așa cum sînt și posibilitățile de cunoaștere ale omenirii pe oricare din treptele reale ale dezvoltării ei istorice.

2. Absolutul cunoașterii

În dezvoltarea cunoașterii se manifestă nu numai notele discontinuității (eliminării, corectării, completării), ci și cele ale continuității, cumularii, conservării. În orice sistem de cunoștințe, avem și laturi sau momente viabile, forme și conținuturi care se adaugă tezaurului anterior și ulterior de cunoștințe. În teoria materialist-dialectică a cunoașterii se surprinde această caracteristică a demersurilor cognitive în și prin noțiunea de caracter absolut al adevărului. Conținutul informațional trainic al geometriei euclidiene n-a fost aruncat, ci conservat de geometriile neeuclidiene, actuala teorie a evoluției biologice conservă momentele viabile ale darvi-

nismului, iar filozofia marxistă a preluat „sîmburii raționali“ ai filozofilor anterioare etc.

În succesiunea istorică a teoriilor (științifice, filozofice, artistice, chiar politice, juridice, morale) nu se operează negări metafizice, ci dialectice, negări care conservă, care asigură perenitatea ideilor adevărate. Fără această condiție n-ar fi posibilă cumulara culturii, nu poate fi conceput progresul cunoașterii. Momentul absolut al teoriilor adevărate, arată V.I. Lenin, este dat de caracterul lor obiectiv. A admite caracterul obiectiv al unui sistem de cunoștințe înseamnă, implicit, a admite și componentele lui absolute.

3. Relativism și dogmatism

În teoria filozofică a raporturilor dintre relativ și absolut în cunoaștere au fost formulate două orientări metafizice, unilaterale: relativismul și dogmatismul.

Adepii relativismului au exagerat schimbările cunoașterii, au ajuns să considere că dacă ideile noastre se modifică de la o etapă la alta, ele nu mai sînt adevăruri, nu mai au suport obiectiv, sînt construcții pur obiective. Exagerînd istoricitatea cunoașterii, relativismul ajunge la subiectivism și, prin el, la scepticism și agnosticism. Relativismul cultivă neîncrederea în om, în facultățile lui cognitive.

Dogmatismul este orientarea gno-seologică în care se exagerază constanțele cunoașterii. Unele sisteme de idei sînt considerate ca dogme, ca definitive, ca produse care nu se mai pot supune unor dezvoltări ulterioare. Ceea ce e istoric, relativ condiționat, e conceput ca fiind neistoric, absolut, necondiționat. Unele teorii ar deține nu numai adevărul, ci tot adevărul. Asemenea poziții au și ele consecin-

(Continuare în pag. a 2-a)

(Urmare din pag. 1)

te demobilizatoare, îndeamnă la pasivitate, taie elanurile de elaborare a ideilor noi, de regindire a cunoștințelor învechite.

Gnoseologia marxistă critică atât relativismul cât și dogmatismul, promovează punctul de vedere potrivit căruia în demersurile cognitive ale omenirii se manifestă atât schimbarea, cât și conservarea, atât relativul cât și absolutul. Între aceste două componente contradictorii există o unitate dialectică, și numai prin recunoașterea acestei unități ne putem explica corect procesul dezvoltării istorice a cunoașterii.

Fiecare adevăr relativ conține în sine o părțică de absolut, de cunoaștere viabilă. Prin acumularea de adevăruri relative, gândirea umană înaintează permanent pe căile cunoașterii absolute reflectării cât mai complete și mai profunde a realității.

Apărind această poziție generală, documentele Partidului Comunist Român pun adeseori în lumină valabilitatea ei și pentru cazul particular al învățării marxiste. Se afirmă constant că fidelitatea față de adevărurile generale ale marxism-leninismului trebuie fericit împlinite cu atitudinea creatoare. În acest sens, în Expunerea făcută de tovarășul Nicolae Ceaușescu la Plenara C.C al P.C.R., din 3—5 noiembrie 1971 se scria: „Este necesar să se înțeleagă că marxism-leninismul este o învățătură vie care se reinnoiește continuu; caracterul său revoluționar constă tocmai în faptul că se îmbogățește permanent cu toate concluziile științifice ale dezvoltării sociale, că nu elaborează teze imuabile, date o dată pentru totdeauna, ci ajută la cercetarea și înțelegerea evenimentelor corespunzător noilor condiții economice, sociale, naționale și istorice“.

4. Unitatea dintre teorie și practică.

Baza unității dintre relativ și absolut în cunoaștere este dată de unitatea dintre teorie și practică. În ultimă instanță, practica socială, în toată complexitatea ei, este aceea care indică limi-

tele istorice ale cunoașterii, insuficiențele pe care urmează să le depășească. Tot practica pune în lumină valoarea acelor adevăruri care merită să fie păstrate, să intre în patrimoniul cunoștințelor umane general valabile.

Teoria marxist-leninistă-dialectică a cunoașterii insistă asupra acestui adevăr filozofic, considerând că prin el se surprinde unul din secretele dezvoltării istorice, una din resursele progresului social. Teoria și practica sînt laturi inseparabile ale activității umane, în multiple moduri aceste laturi condiționindu-se reciproc. Prin legăturile ei cu activitatea de modificare efectivă a realității, cunoașterea se dezvoltă, se îmbogățește, așa cum fără unitatea cu teoria, practica se condamnă la stagnare, anchilozare. Pentru că sînt fidele acestui punct de vedere, documentele Partidului Comunist Român pun cu atita insistență principiul triadei: cercetare-producție-cercetare sau producție-cercetare-producție. În oricare dintre aceste formulări se relevă înțelegerea dialectică a raporturilor teorie și practică, se insistă asupra nevoii de a dezvolta cunoașterea pe baza cerințelor noi ale practicii, de a perfecționa continuu practica socială, atenția fiind la noile cuceriri ale cunoașterii teoretice.

Lectură

„În domeniul teoriei cunoașterii, ca și în toate celelalte domenii ale științei, trebuie să primim lucrurile în mod dialectic, adică să nu considerăm cunoașterea noastră ca ceva definitiv și imuabil, ci să analizăm în ce mod apare cunoașterea din necunoaștere, în ce mod cunoașterea incompletă, neprecisă, devine mai completă, mai precisă“.

(V. I. Lenin, Materialism și empiriocriticism, în: Opere complete, vol. 18, București, Editura politică, 1963, p. 99).

„Spiritul nu poate renunța la ceea ce formează însuși sensul existenței lui, la năzuința spre absolut, la idealul cunoașterii absolute... cunoștințele relative își au rostul lor în mersul științei, în îmbrățișarea teoretică tot mai largă și mai adîncă a lumii și a vieții“ (N. Bagdasar, Teoria cu-

noașterii, vol. II, București, 1942, p. 269—270).

„Dar opera rațiunii supraviețuiește forfotei tumultuoase a generațiilor și își aruncă lumina și căldura peste veacuri“.

(A. Einstein, în articolul „Isaac Newton“, după B. G. Kuznețov „Albert Einstein“, București, Editura științifică, 1968, p. 160).

„Progresul științei este incompatibil cu arbitrarul, cu pronunțarea unor sentințe definitive într-un sens sau altul asupra descoperirilor științifice și a metodelor de cercetare. Nu există domenii științifice în care să se fi ajuns la limita maximă a cunoașterii, știința fiind ea însăși un neîntrerupt proces de înțelegere a tainelor lumii înconjurătoare, aflată în continuă dezvoltare și transformare. Ceea ce creează azi constituie punctul de plecare al unor descoperiri viitoare, care îmbogățesc gândirea omenească, completează sfera cunoașterii. Concepția materialist-dialectică ajută pe oamenii de știință să înțeleagă mai bine fenomenele naturii și societății în legătură cu interdependența lor reciprocă, să descifreze sensul în care acționează legile obiective ale dezvoltării societății, lumii. Progresul științific cere grijă și sollicitudine față de ceea ce este nou în cercetare, ținînd seama de faptul că adeseori ideile științifice noi nu se cristalizează de la început cu toată claritatea. Trebuie încurajate eforturile pentru deschiderea unor căi noi în știință, cultivîndu-se inventivitatea și pasiunea pentru originalitatea științifică“.

(Nicolae Ceaușescu. Expunere cu privire la îmbunătățirea organizării și îndrumării activității de cercetare științifică: în: „România pe drumul desăvîrșirii construcției socialismului“, vol. 1 București, Editura politică, 1968, p. 238—239).

Întrebări

- 1 Ce se înțelege prin relativitatea adevărurilor ?
- 2 De unde derivă caracterul absolut al adevărului ?
- 3 Cum depășim dialectic unilateralitatea relativismului și dogmatismului ?
- 4 Cum înțelegeți unitatea dintre teorie și practică, cum se respectă acest principiu în politica partidului nostru ?

Conștiința socială și formele ei

CONȘTIINȚA SOCIALĂ

(Lecția a XLII-a de filozofie pentru anul III, liceu)

1. Existență și conștiință socială.

Cînd Marx și Engels spuneau în „Ideologia germană” că „indivizii au pornit întotdeauna de la ei înșiși, dar, bineînțeles, de la ei înșiși așa cum existau în cadrul condițiilor și al relațiilor lor istorice date”, au avut în vedere o caracteristică a conștiinței oricărei colectivități umane de a reflecta nevoile și interesele concrete ale indivizilor ce o compun. Comune sau diferite, necesitățile și cerințele oamenilor sînt acelea care, în ultimă instanță, grupează clasele și păturile sociale pe poziții identice, apropiate sau adverse, în funcție de raporturile pe care le au față de mijloacele de producție, de natura relațiilor sociale, de criteriile de repartitie, precum și de alte considerente concret-istorice. Acest proces se oglindește în conștiința socială, care cuprinde cunoștințele, ideile, teoriile, concepțiile, sentimentele, stările de spirit caracteristice oamenilor, dar nu ca indivizi izolați, ci ca membri ai unor clase și pături sociale, ai unor popoare și națiuni.

Conștiința socială, ca reflectare a existenței sociale, este și nu este altceva decît conștiința individuală, este această conștiință întrucît ea apare și există numai în și prin conștiința oamenilor ca indivizi concreți, ea este componentă a conștiinței acestora, nu este întrucît ea nu conține și nu vizează nuanțele individuale ale conștiinței, diferențele multiple care există de la individ la individ. Conștiința socială este doar sistemul ideilor, concepțiilor, stărilor de spirit cu valoare generală, cu valabilitate la scara unei comunități relativ întinse de indivizi.

De unde apar aceste idei? De ce se schimbă istoricește? Ce loc ocupă și ce rol îndeplinesc în contextul vieții sociale? Sînt ele determinate în raport cu viața reală, materială a oamenilor sau

invers? Iată un ansamblu de probleme în fața cărora gîndirea filozofică de pînă la Marx nu s-a descurcat. Rămînd la surprinderea laturilor fenomenale ale raporturilor dintre existența socială și conștiința socială, filozofii premarxiști (inclusiv cei materialisti) au considerat că fenomenele conștiinței sociale le determină pe cele ale vieții reale, materiale. Marx, surprinzînd planurile mai de esență ale acestor raporturi, arată că în fond și de fapt lucrurile stau altfel: „Nu conștiința oamenilor le determină existența, ci, dimpotrivă, existența lor socială le determină conștiința”. Această teză reprezintă, după cum arată V.I. Lenin, cea mai importantă cucerire a marxismului. Ea a permis elaborarea unei noi concepții asupra vieții sociale: materialismul istoric. Dacă vrem să ne explicăm de ce în condițiile sclavagismului era perfect moral și juridic să dispui de sclav ca de o unealtă, de ce în perioada orînduirii feudale, ideologia religioasă a avut influența politică și filozofică pe care a avut-o, de ce în societatea capitalistă, ideile politice, morale, filozofice sînt în general altele pentru proletariat și altele pentru burghezie, de ce în socialism se dezvoltă alte idei decît cele din societățile anterioare (cu toată continuitatea pe care nu trebuie s-o negăm și nici s-o ignorăm) materialismul istoric ne oferă soluția de principiu: deosebiri de genul celor enumerate aici se explică prin deosebirile care există de la societate la societate, de la o clasă socială la alta, în domeniul vieții reale, economice, în modul diferit de a produce, repartiza și consuma bunurile necesare traiului. Marx a înțeles profund și nuanțat că: **primum vivere, deinde philosophari**. că înainte de a face politică, artă, filozofie, de a fi moral sau nu etc., omul trebuie să-și asigure cele necesare traiului, că modurile diferite ale acestei asigurări e temelul de ultimă instanță al modurilor dife-

rite de a se gîndi, de a face politică, de a trăi conform unui cod moral, de a se reglementa juridic normele conviețuirii interumane etc.

Factorul determinant al conștiinței sociale îl constituie deci existența socială, condițiile vieții materiale specifice unui anumit mod de producție. Conștiința socială are un conținut concret-istoric, oglindind caracteristicile și evoluția bazei economice a societății. Schimbările intervenite în existența socială se reflectă în conștiința socială, în ideile și concepțiile epocii, care, la rîndul lor, se manifestă în activitatea suprastructurală a statului și partidelor politice, în sistemul de educație și învățămînt etc.

2. Nivele și forme ale conștiinței sociale.

Conștiința socială, asemenea societății care a generat-o, are o dezvoltare istorică îndelungată. În primele faze ale evoluției umane, ea reflectă cunoștințele incipiente și experiența restrînsă a oamenilor primitivi, reprezentările acestora despre lumea înconjurătoare, simțămintele generate de existența lor simplă și precară. Gîndirea și legăturile spirituale dintre oameni, în această epocă, oglindeau direct și simplu modul în care își dobîndeau bunurile materiale traiului.

Cu timpul, pe măsura dezvoltării forțelor de producție și a amplificării activității colectivităților umane, are loc un proces de diversificare a vieții lor spirituale, o reflectare tot mai complexă a realităților prin noțiuni, idei și sisteme de gîndire care impun o structurare corespunzătoare a conștiinței sociale. Un prim nivel al acesteia, cel **psihosocial**, îl constituie reflectarea comună nesistematică, predominant afectivă a realității. Un al doilea nivel, cel **ideologic**, este format dintr-un ansamblu tot mai sistematizat de concepții și teorii, care oglinesc mai profund condițiile de existență, într-o formă generalizată, abstractizată. De aceea, ideologiei îi revine rolul principal în cadrul conștiinței sociale. Dar deosebirile dintre aceste două nivele ale aceluiași fenomen nu trebuie absolutizate. Între ideologie și psihicul social există o unitate in-

(Continuare în pag a 4-a)

(Urmare din pag. a 3-a)

disolubilă, o permanentă interacțiune.

Condiția socială cunoaște o diferențiere și în raport cu specificul activităților umane. Se dezvoltă formele ei prin excelență normative: politica, morala, dreptul și formele prin excelență cognitive: știința, arta, religia, filozofia. Aceste forme se deosebesc între ele prin obiectul lor, prin domeniile realității obiective pe care le reflectă, ca și prin modalitățile concrete în care se realizează acest proces.

3. Rolul conștiinței sociale.

În societățile împărțite în clase antagoniste nu există o conștiință socială unică, pentru toți membrii societății. Ideile, concepțiile, teoriile fiecărei clase sociale reflectă condițiile sale specifice de existență, diferențierile și antagonismele societății. Dominantă este întotdeauna ideologia clasei stăpînitoare, căreia i se opun ideile și concepțiile claselor asuprite. Clasele sociale perimate, care simt că pierd de sub picioare terenul, caută, prin sistemul ideilor pe care le cultivă, să înfrumusețeze orînduirea existentă, să împiedice pieirea ei inevitabilă. Clasele progresiste, în ascensiune, dimpotrivă, sînt inte-

resate în reflectarea științifică a existenței sociale, interesele lor concordînd cu cerințele legilor obiective ale dezvoltării societății.

Deși este determinată de condițiile materiale de existență, conștiința socială are o relativă independență. Aceasta rezultă din complexitatea actului reflectării, care implică nu numai prelucrarea observațiilor directe, nemijlocite, ale generației date, ci și prelucrarea cunoștințelor, concepțiilor și stărilor de spirit create de generațiile anterioare, presupune preluarea critică a întregului arsenal de valori spirituale acumulate de omenire. Această preluare duce la o evidentă filiațiune a ideilor și stărilor de spirit, la o relativă continuitate în planul fiecăreia din formele distincte ale conștiinței sociale. Independența relativă a conștiinței sociale se datorește și înfrîurii reciproce dintre diferitele sale forme, normative și cognitive; conștiința politică influențează filozofia și invers, acestea împreună înfrîuresc morala și primesc înfrîurirea acestora, toate la un loc, și fiecare în parte, se oglindesc în artă etc.

Caracterul relativ independent al conștiinței sociale se manifestă și într-o anumită tendință de rămînere în urmă a ei în raport cu schimbările tot mai rapide ce se produc în condițiile de existență.

Structura conștiinței sociale.

Nivele	Psihosocial	Ideologic
	Normative	Politică Juridică Morală
Forme	Cognitive	Științifică Artistică Filozofică Religioasă

Această tendință nu trebuie înțeleasă în mod fatalist, ea este însoțită de tendința conștiinței de a merge înainte, de a devansa mersul unor evenimente reale. Conștiința socială nu este o reflectare pasivă a condițiilor de existență, ea îndeplinește un rol activ, transformator. Ideile progresiste, înaintate, noile cunoștințe științifice, stările de spirit optimiste influențează pozitiv

dezvoltarea societății, contribuie la perfecționarea continuă a condițiilor de existență. În orînduirea noastră socialistă, programul ideologic-educativ elaborat de Partidul Comunist Român constituie o adevărată forță motrice a mersului înainte al construcției economice și social-culturale.

„Îmbunătățirea activității ideologice — scrie tovarășul Nicolae Ceaușescu — va trebui să con-

tribuie la transformarea conștiinței comuniste într-o uriașă forță revoluționară a societății noastre”.

Lectură

„Existența socială și conștiința socială nu sînt identice, exact așa cum nu sînt identice existența în general și conștiința în general. Din faptul că oamenii intră în relații unii cu alții ca ființe conștiente nu rezultă nicicum că conștiința socială ar fi identică cu existența socială.

...Conștiința socială reflectă existența socială, iată ce spune învățătura lui Marx. Reflectarea poate fi o copie aproximativ fidelă a ceea ce este reflectat, dar de identitate nici vorbă nu poate să fie aici. Conștiința în genere reflectă existența, iată teza generală a întregului materialism. Este imposibil să nu se vadă legătura ei directă și indisolubilă cu teza materialismului istoric: conștiința socială reflectă existența socială” (V.I. Lenin, *Materialism și empiriocriticism*; în „Opere complete”, vol. 18, București, Editura politică, 1963, p. 339).

„Cu toate acestea, activitatea ideologică și educativă este rămasă în urmă față de dezvoltarea generală a societății. Este adevărat, dezvoltarea conștiinței se realizează mai încet, rămîne de multe ori în urma dezvoltării forțelor de producție. Dar, consider că în condițiile socialismului noi nu trebuie să ne mulțumim cu această constatare, ci trebuie să acționăm cu toată fermitatea pentru a nu se ajunge la această rămînere în urmă, pentru a asigura ridicarea continuă a conștiinței maselor de oameni ai muncii...”. (Nicolae Ceaușescu, *Expunere la consfătuirea de lucru a activului de partid din domeniul ideologiei și al activităților politice și cultural-educative*. București, Editura politică, 1971, p. 42).

Întrebări:

1. Ce este conștiința socială?
2. Care este teza fundamentală a rezolvării materialist-istorice a raporturilor dintre existența socială și conștiința socială?
3. Descrieți și explicați structura pe verticală (nivele) și pe orizontală (forme) a conștiinței sociale.
4. Cum înțelegeți rolul activ (progresist și retrograd) al conștiinței sociale?

Conștiința politică

(Lecția a XLIII-a de filozofie pentru anul III, liceu)

Formă a conștiinței sociale, **conștiința politică** cuprinde ideile, concepțiile și stările de spirit care privesc raporturile dintre clase și păturile sociale, partide politice, state, națiuni, popoare și rase. Oglindind interesele fundamentale ale diferitelor categorii sociale, conștiința politică se cristalizează și se fixează în lozinci, manifeste, statute, programe, declarații, tratate ale partidelor, statelor, organizațiilor politice de masă etc. Lozincile, de pildă, fixează în modul cel mai sintetic posibil o idee sau o chemare la acțiune politică. Statutele sînt documentele politice care stabilesc țelurile unei organizații, drepturile și obligațiile membrilor ei, normele cele mai generale ale organizării politice respective. Programele sînt documente politice mai cuprinzătoare, în ele se fixează, pentru anumite etape, sarcinile ce urmează a fi traduse în viață, căile și mijloacele necesare îndeplinirii lor. Pentru a înțelege acest lucru e suficient să ne gândim la programele elaborate de ultimele congrese și conferințe naționale ale partidului nostru, programe ale construirii socialismului multilateral dezvoltat, ale pregătirii condițiilor trecerii la comunism în patria noastră.

Ideile și convingerile politice ale oamenilor se obiectivează în sferele concrete ale vieții sociale. În activitatea politică, în relațiile ce se stabilesc între oameni, ca o consecință a ideilor și sentimentelor politice pe care le nutresc. Relațiile politice se manifestă de regulă în cadrul instituțiilor politice.

Întregul complex al vieții politice, locul și rolul acesteia în contextul de ansamblu al vieții sociale este analizat teoretic în doctrinele politice. În științele sociale care se ocupă de această sferă a vieții sociale, adică în știința politicii sau politologiei.

1. Politică și economie.

Conștiința și activitatea politică reflectă caracteristicile structurilor economice mai direct decît alte forme ale conștiinței sociale. De aceea, Lenin a definit politica drept „ex-

presia concentrată a economicului”. Schimbarea bazei economice a societății este în strînsă legătură și interdependență cu modificarea suprastructurilor politice. Trecerea de la capitalism la socialism, de exemplu, înlocuirea proprietății private cu proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție, înlăturarea exploatării oamenilor muncii și generalizarea noilor relații de producție socialiste impun pe plan politic transformări revoluționare concomitente, anterioare sau ulterioare: preluarea puterii politice de către clasa muncitoare în alianță cu ceilalți oameni ai muncii, o nouă reprezentativitate în organele alese pentru a conduce țara, dezvoltarea democrației socialiste, formarea unor noi mentalități politice ale producătorilor care devin și proprietari etc. Modificările din baza economică a societății se repercutează tot atît de direct asupra conștiinței politice și în cadrul aceleiași orînduirii sociale. Cooperativizarea agriculturii în țara noastră, de pildă, se oglindește în apariția unor noi fenomene social-politice în viața satelor: participarea țărânilor la conducerea și planificarea producției agricole, formarea și dezvoltarea democrației și conștiinței cooperatiste, asigurarea dreptului de a alege și de a fi ales în consiliile de conducere ale cooperativelor agricole de producție etc.

2. Caracterul de clasă al politicii.

Conștiința și activitatea politică au un profund caracter de clasă. Fiind expresia concentrată a intereselor economice, ele reflectă pozițiile opuse, apropiate sau identice ale claselor sociale. Conștiința politică a burgheziei, de exemplu, se manifestă ca un ansamblu de idei, concepții și stări de spirit care caută să justifice proprietatea capitalistă, exploatarea omului de către om, situația privilegiată a acestei clase în viața economică, social-politică și culturală a orînduirii respective. La polul opus, conștiința politică a prole-

tariatului promovează interesele oamenilor muncii, ideile progresiste de dreptate și echitate socială, aspirațiile maselor exploătate de a se elibera de asuprirea economică, socială, națională, de a fi stăpîne pe soarta lor. Identitatea intereselor fundamentale ale diferitelor clase și pături sociale, ale tuturor oamenilor muncii în orînduirea noastră socialistă se exprimă în conștiința lor politică, care îi determină să acționeze uniți pentru realizarea scopurilor comune, pentru înlăturarea programului construcției socialiste elaborat de Partidul Comunist Român, să-și exprime profundul atașament față de statul socialist.

3. Rolul activ al conștiinței politice.

În viața societății contemporane, conștiinței politice îi revine o funcție activă primordiale. Ideile politice animă lupta de clasă în societățile bazate pe exploatarea omului de către om, caracterizîndu-se în programele partidelor politice, în acțiunile sociale. În lumina lor, sînt elaborate constituțiile, legile, este orientată și organizată activitatea organelor de stat. În procesul construcției noastre socialiste, Partidul Comunist Român constituie forța politică conducătoare a întregii vieți economice, sociale, ideologice. În politica partidului, se oglindește interesele vitale ale întregului popor, năzuințele și idealurile sale cele mai înaintate.

Conținutul principal al conștiinței politice socialiste a oamenilor muncii îl constituie concepția despre lume și viață a clasei muncitoare, marxism-leninismul creator. Inșușită de către cele mai largi mase populare, ea se manifestă ca o adevărată forță motrice a orînduirii noastre, determinînd sporirea rolului factorului conștient în înlăturarea programului partidului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate. Conștiința politică socialistă înfrunge puternic toate domeniile vieții materiale și spirituale a poporului nostru. Dezvoltarea ei continuă exprimă o necesitate obiectivă a înaintării cu succes pe calea socialismului și comunismului. Acestei necesități îi răspunde programul ideologic-educativ adoptat de Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român din noiembrie 1971 și înșușit de Conferința Națională din iulie 1972, ca parte

(Continuare în pag. a 6-a)

(Urmare din pag. a 6-a)

integrantă a programului general al partidului. Înfăptuirea lui deschide larg căile pentru afirmarea hotărâtă și consecventă în întreaga țară a principiilor de viață socialiste și comuniste.

Lectură.

„...Nimic nu ne împiedică să legăm critica noastră de critica politică, să ne situăm pe o poziție partinică în politică, cu alte cuvinte să legăm și să identificăm critica noastră cu lupta reală. În cazul acesta, noi nu ne prezentăm în fața lumii ca niște doctrinieri, cu un principiu nou: iată adevărul, cădeți în genunchi în fața lui! Noi dezvăluim lu-

mii noi principii din propriile ei principii. Noi nu-i spunem: renunță la luptele tale, ele sînt o prostie; noi îți vom da adevărata lozincă de luptă, de fapt, și conștiința aceasta este un lucru pe care lumea trebuie să și-l însușească vrînd-nevrînd”. (Karl Marx, Scrisori din „Analele germano-franceze”).

„În stabilirea locului și rolului partidului comunist în societate trebuie să avem în vedere și faptul că toate organismele și instituțiile economice și sociale ale statului se află sub conducerea sa politică și acționează în mod unitar în direcția edificării orînduirii socialiste... Partidul reprezintă nucleul în jurul căruia gravitează întreaga societate și de

la care radiază energia și lumina ce pun în mișcare și asigură funcționarea întregului angrenaj al orînduirii socialiste” (Nicolae Ceaușescu, România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate, vol. 4, București, Editura politică, 1970, p. 314).

Întrebări

1. Ce este conștiința politică?
2. Explicați de ce politicul este „forma concentrată a economicului?”
3. De ce politica nu poate fi concepută ca existînd pe deasupra claselor?
4. Cum înțelegeți rolul activ al conștiinței politice în general, al conștiinței politice socialiste, în special?

Conștiința juridică și dreptul

(Lecția a XLIV-a de filozofie pentru anul III, liceu)

În strînsă legătură cu conștiința politică se manifestă și o altă componentă a conștiinței sociale: conștiința juridică. Ea cuprinde ideile, concepțiile, teoriile, sentimentele cu privire la ceea ce este drept, legal, obligatoriu în raporturile sociale între indivizi, clase, națiuni și state. Aceste idei își găsesc expresia în legile juridice care reprezintă un sistem de norme de comportare a oamenilor impuse prin forța de constrîngere a statului. Ideile, raporturile, instituțiile și activitățile juridice sînt studiate de către drept.

1. Legile juridice și clasele sociale

Îndeplinind prin excelență o funcție normativă, reglementînd conduita oamenilor, conștiința juridică și dreptul au un rol activ în viața socială. Ele contribuie la stabilitatea sistemului social căruia îi aparțin și la funcționarea acestuia corespunzător naturii și caracterului lui de clasă. Influențată de conștiința politică și de morală, conștiința juridică își exercită, la rîndul ei, înrîurirea asupra acestora, ajutînd la înfăptuirea politicii și moralei claselor dominante. O influență reciprocă există între conștiința juridică,

drept și celelalte forme ale conștiinței sociale.

Odată cu schimbarea orînduirii sociale pe care o susțin, se modifică și conștiința juridică, legislația. Cu toate acestea, anumite principii de drept și prevederi legislative își mențin valabilitatea de-a lungul diferitelor orînduirii sociale. Continuitatea și dezvoltarea conștiinței juridice și a dreptului se datorează acelor interese comune, permanente, ale oamenilor care au în vedere menținerea și desfășurarea vieții sociale. Este vorba despre satisfacerea nevoilor vitale și asigurarea condițiilor elementare de activitate fără de care societatea umană nu și-ar putea continua evoluția. Dar chiar și criteriile, normele și prevederile juridice cu valabilitate generală nu pot fi considerate imuabile, ele sînt preluate și adaptate de clasele dominante din fiecare orînduire socială, în funcție de scopurile lor concrete. Dreptul roman, spre exemplu, elaborat în cadrul orînduirii sclavagiste, a fost preluat și adaptat de clasele dominante din feudalism și capitalism pentru a servi intereselor lor sociale, păstrării și apărării proprietății personale asupra mijloacelor de producție, asigurării unei minorități a dreptului

de a trăi fără muncă, din exploatarea activității altora etc. Dreptul roman este studiat și folosit și în elaborarea legislației socialiste, dar în cu totul alte scopuri, pentru înfăptuirea idealurilor de dreptate și echitate socială, pentru asigurarea cadrului juridic necesar noilor raporturi sociale.

2. Specificul conștiinței juridice în socialism

În condițiile actuale ale țării noastre se formează și se dezvoltă o nouă conștiință juridică și se elaborează normele de drept și prevederile legale corespunzătoare naturii și țelurilor orînduirii socialiste. Legea fundamentală a țării, Constituția Republicii Socialiste România, actele legislative, normative oglindesc cerințelor întăririi și dezvoltării noului ordine de drept. De aceea, respectarea și apărarea legalității socialiste constituie o îndatorire esențială a tuturor cetățenilor țării.

În orînduirea noastră, respectarea legilor este o cauză socială a întregii națiuni. Ca atare, așa cum subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, „este necesar să asigurăm o bună cunoaștere a legilor, să organizăm un control permanent cu privire la realizarea lor. Orice încălcare a legilor, orice știrbire a disciplinei și ordinii dăunează desfășurării cu succes a întregii activități, intereselor întregului popor și de aceea trebuie combătute cu toată hotărîrea, neadmițîndu-se manifestarea lor sub nici o formă în activitatea de partid și de stat”.

Împotriva acelor cetățeni care nu respectă legea, care încalcă

(Continuare în pag. a 7-a)

(Urmare din pag. a 6-a)

principiile de drept ce stau la baza organizării și funcționării normale a vieții și activității colectivității noastre socialiste este pe deplin justificată folosirea forței coercitive a statului. Socialismul, prin natura sa profund democratică, nu are nimic comun cu spiritul anarhic, cu nesocotirea legilor și a normelor sociale, cu ignorarea obligațiilor fiecărui cetățean față de societate. Iată de ce, participarea eficientă a celor mai largi mase populare la rezolvarea treburilor de stat și obștești impune cu necesitate respectarea și întărirea continuă a legalității socialiste, creșterea răspunderii juridice a întregului popor.

Lectură

„Toate obiectiile îndreptate împotriva modului comunist de însușire și de producție a pro-

duselor materiale au fost extinse și asupra însușirii și producției produselor spirituale.

...Dar nu polemizați ca noi, apreciind desființarea proprietății burgheze prin prisma concepțiilor voastre burgheze despre libertate, cultură, drept etc. Inseși ideile voastre sînt produse ale relațiilor burgheze de producție și de proprietate, după cum și dreptul vostru nu este decît voința clasei voastre ridicată la rangul de lege, o voință al cărei conținut este determinat de condițiile materiale de viață ale clasei voastre”. (Marx-Engels, **Manifestul Partidului Comunist**, în „Opere”, vol. 4, București, 1958, Editura politică, p. 481—482).

„După cucerirea puterii am făurit și făurim noi legi, corespunzătoare condițiilor societății socialiste. Ținînd seama de cerințele făuririi noii orînduiri, trebuie să acționăm cu toată fermitatea pentru respectarea

lor. În această privință nu este admisă nici o abatere, nici o încălcare. Respectarea hotărîrilor a legilor constituie o cerință obligatorie care condiționează succesul întregii noastre activități de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate, de creare a condițiilor pentru trecerea spre comunism”. (Nicolae Ceaușescu, **Cuvîntare la încheierea lucrărilor Plenarel C.C. al P.C.R. din 3—5 noiembrie 1971**, în: **Plenara Comitetului Central al Partidului Comunist Român — 3—5 noiembrie 1971** — București, Editura politică 1971, p. 486).

Întrebări :

1. În ce constă specificul științei juridice ?
2. Cum înțelegeți caracterul de clasă al normelor și legilor juridice ?
3. Care este locul și rolul științei juridice în socialism ?

Morala—formă a conștiinței sociale

(Lecția a XLV-a de filozofie pentru anul III, liceu)

În decursul istoriei, oamenii, preocupați de comportarea lor, de ceea ce trebuie considerat bun sau rău, au căutat să elaboreze criterii pentru aprecierea și orientarea atitudinilor și raporturilor interumane. Astfel s-a format morala ca parte componentă a conștiinței sociale. Ea reflectă și fixează în principii, norme și reguli morale, cerințele de comportare impuse de societate prin forța opiniei publice.

Știința care are ca obiect de studiu morala este etica. Ea cercetează fenomenele și procesele specifice comportării morale, cauzele și elementele lor componente, efectele lor sociale, urmărind să distingă legile în virtutea cărora se realizează procesul moral al societății, funcția socială a moralei.

1. Caracterul istoric și de clasă al moralei

Morala nu este o creație arbitrară a spiritului uman sau o suită de porunci avînd origine

divină, ci reprezintă un produs al societății, al vieții sociale. „În mod conștient sau inconștient — arată Engels — în ultimă instanță oamenii își formează concepțiile lor morale pornind de la relațiile practice pe care se bazează poziția lor de clasă, adică izvorăsc din relațiile economice în cadrul cărora ei produc și fac schimb”. Raporturile morale sînt determinate de raporturile sociale, de producție, exercitînd la rîndul lor asupra acestora o puternică influență.

Necesitățile traiului uman au impus în toate timpurile anumite criterii și norme morale. Nu există însă o morală unică și veșnică. Ea se schimbă de la o orînduire la alta, oglîndind transformările din viața societății. Comuna primitivă a avut morala sa, animată de spiritul muncii în comun, al solidarității, egalității, colaborării și ajutorului reciproc. Odată cu scindarea societății în clase antagoniste apar și concepțiile morale diferite, re-

flectînd deosebirile și opoziția intereselor de clasă. Morala stăpînilor considera firească inegalitatea socială, apăra proprietatea sclavagistă și cultiva disprețul față de omul care muncea, considerat ca o simplă unealtă de lucru. Morala sclavilor exprima protestul lor față de condițiile inumane în care erau forțați să trăiască, idealurile lor de dreptate și libertate. În orînduirea feudală se menține același antagonism între morala nobililor, a clericilor și cea a iobagilor. Morale deosebite și opuse au burghezia și proletariatul. Egoismului setei de îmbogățire, disprețului față de interesele altora — specifice mentalităților capitaliste — clasa muncitoare le opune solidaritatea umană a celor ce muncesc, dreptatea și echitatea socială, concordanța intereselor personale cu cele colective etc.

2. Conținutul și caracteristicile moralei socialiste

Conștiința morală socialistă include și ea anumite valori morale: binele, datoria, libertatea, dreptatea etc. Desigur, multe dintre acestea sînt întîlnite și în orînduirile anterioare, dar ele și-au schimbat conținutul corespunzător noilor condiții și cerințe sociale. Dacă libertatea, de exemplu, semnifică în capitalism dreptul unora de a-și exploata semenii, în orînduirea socialistă

(Continuare în pag. a 8-a)

(Urmare din pag. a 7-a)

aceeași noțiune capătă o altă semnificație, presupunând posibilitatea tuturor membrilor societății de a se manifesta pe măsura capacităților și înclinațiilor lor, de a participa activ la creșterea conștientă. Totodată, în orînduirea noastră se formează și se dezvoltă noi concepte și valori morale, generate de relațiile societății, de dubla calitate a oamenilor muncii, de producători și proprietari ai mijloacelor de producție: devotamentul față de socialism, atitudinea înaintată față de proprietatea obștească, față de munca în folosul întregii societăți etc.

În componența moralei socialiste intră, de asemenea, un ansamblu de norme, criterii și reguli de comportare. Proiectul de norme ale vieții și muncii comunistilor, ale eticii și echității socialiste, adoptat de Conferința Națională a Partidului Comunist Român din iulie 1972, care urmează să fie supuse aprobării celui de-al XI-lea Congres al partidului, oglindește într-o formă sintetică, atotcuprinzătoare, imperatiile morale ale societății noastre, reprezentînd un adevărat cod al comportamentului făuritorilor orînduirii socialiste multilaterale dezvoltate.

Firul călăuzitor al acestor norme este acela al devotamentului față de cauza socialismului și comunismului, devotament care trece prin atașamentul față de Partidul Comunist Român, de politica internă și externă pe care acesta o promovează. Ideea centrală a acestor norme este aceea a datoriei, a dragostei față de muncă, considerată „datoria fundamentală” și de „onoare”. Pasiunea muncii trebuie corelată cu dezaprobarea parazitismului social sub oricare din formele manifestării lui, cu spiritul unei înalte combativități față de orice vicii care „degradează și înjosesc” ființa umană. Normele eticii și echității socialiste cer de asemenea membrilor societății noastre să cultive cinstea, sinceritatea, modestia, critica și autocritica etc.

Aplicarea neabătută în viață a normelor și principiilor pe care Proiectul de norme le conține exercită o puternică influență ideologică, educativă asupra tuturor cetățenilor Republicii Socialiste România, contribuind la omogenizarea orînduirii noastre noi, la generalizarea în viața socială a țelurilor nobile ale socialismului.

În sfera conștiinței morale so-

cialiste, ca și a oricărei morale, intră și afectivitatea morală. Latura afectivă a moralei cuprinde în societatea noastră trăsături distinctive, care reliefează caracterul de masă al manifestărilor înaintate: patriotismul, respectul reciproc, altruismul, combativitatea, spiritul de disciplină. Există însă și manifestări negative, care contravin intereselor colectivității socialiste: chibulul, huliganismul, necinstea etc. Împotriva cărora Proiectul de norme ne cere să dezvoltăm o largă și susținută atitudine critică, intransigentă, combativă.

Dezvoltarea multilaterală a noului profil spiritual al masei necesită o muncă educativă permanentă, care să cultive în toate păturile populației principiile și normele avansate ale conviețuirii noastre socialiste, să contracareze influențele nocive ale moralei burgheze. Un rol esențial îi revine în această privință opiniei publice, ca expresie a conștiinței socialiste a oamenilor muncii eliberați de exploatare, stăpîni pe destinele lor. Opinia publică înaintată se distinge astfel ca factor fundamental și forță motrice spirituală a progresului social și moral al societății noastre.

Lectură :

„Morala... este mai pură, mai înaltă și mai puternică în perioada materialismului decît în toate celelalte perioade anterioare. Acest adevăr este confirmat de tendința ce manifestă astăzi popoarele cele mai civilizate, prin agitațiunile lor socialiste, de a face ca în societate să domnească o moralitate mai înaltă

decît înainte, fără ajutorul nici unei credințe metafizice spirituale”. (Vasile Conta, *Opere filozofice*, București, Editura Academiei, 1967, p. 449.)

„O morală cu adevărat umană, care să stea deasupra antagonismelor de clasă și deasupra reminiscenței acestor antagonisme va fi posibilă abia pe o treaptă a dezvoltării sociale care nu numai că va fi lichidat antagonismul de clasă, dar care îl va fi dat uitării și în practica vieții”. (Fr. Engels *Anti-Dühring*, București, Editura politică, 1966, p. 77.)

„Prezentul omului este rezultatul muncii, viitorul omului va fi rezultatul muncii — desigur, munca amplificată cu toate cunoștințele și descoperirile tehnicii. Deci, pînă la urmă, munca rămîne factorul de bază al educației, al formării omului, al progresului social. La noi sînt oameni care nu înțeleg nici măcar acest adevăr elementar, care consideră munca o corvoadă, o rușine, ceva nedemn de ei”. (Nicolae Ceaușescu, *Cuvîntare la Plenara lărgită a Comitetului municipal București al Partidului Comunist Român*, București, Editura politică, 1971, p. 23.)

Întrebări :

1. Ce este morala? Care este forța prin care normele morale se impun conviețuirii sociale?
2. Cum înțelegeți caracterul istoric și de clasă al moralei?
3. În ce constă conținutul nou al moralei socialiste?
4. Argumentați de ce ideea datoriei este norma morală fundamentală?

În cabinetul de științe sociale al Liceului nr. 36 din Capitală